

Koulupoliisi 2.0

Koulun henkilökunnan näkökulmia ja kehitysehdotuksia koulupoliisityöhön

Leevi Havukainen

5/2019

Tiivistelmä

Tekijä Leevi Havukainen	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike Poliisi (AMK)/AMK20164 Opinnäytetyö	
Julkaisun nimi Koulupoliisi 2.0 - Koulun henkilökunnan näkökulmia ja kehitysehdotuksia koulupoliisityöhön.	Julkisuusaste Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Heli Jalander & Ossi Kaario	Opinnäytetyön muoto Kvalitatiivinen tutkimus	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa selvitettiin eräiden kouluissa työskentelevien henkilöiden käsityksiä poliisitoiminnasta kouluissa, sekä kehitysehdotuksia koulupoliisityöhön tulevaisuutta ajatellen. Tutkimuksessa on haastateltu yläkouluissa työskenteleviä rehtoria, opinto-ohjaajaa, erityisopettajaa sekä koulukuraattoria. Edellä mainitut koulujen edustajat on valittu haastateltaviksi tutkimukseen, koska kyseiset koulun tehtävät edustavat koulun oppilashuoltoa.</p> <p>Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluina. Haastatteluiden teemoina olivat: poliisin ja nuorten suhde, poliisi kouluissa, poliisin ja koulun yhteistyö, kokemuksia koulupoliisityöstä sekä viimeisenä haastateltavan ehdotus uudesta työmuodosta poliiseille yläkoulussa.</p> <p>Opinnäytetyössä käydään ensin läpi poliisin ennalta estävää toimintaa ja sen muotoja kuten lähipoliisitoimintaa, ankkuri-mallia sekä koulupoliisitoimintaa. Teoriaosuuden jälkeen on kerrottu tutkimuksen toteutuksesta, sen tuloksista ja tutkijan tekemistä johtopäätöksistä. Opinnäytetyön lopuksi tutkija on avannut tutkimuksen seurauksena heränneitä ajatuksia ja toimivan koulupoliisityön edellytyksiä.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena selvisi, että poliisin läsnäoloa kouluissa pidetään tärkeänä ja kouluilla on halukkuutta kehittää uusia toimintatapoja poliisin ja koulujen välille. Tutkimuksessa haastatellut koulujen edustajat pitivät poliisin panosta kuitenkin jo nykyisellään hyvänä ja toimivana.</p>		
Sivumäärä 47	Tarkastuskuukausi ja vuosi 5/2019	Opinnäytetyökoodi (OPS) Amk2016ONT
Avainsanat Ennalta estävä toiminta, lähipoliisitoiminta, koulupoliisitoiminta, Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Karjala, koulupoliisi, kvalitatiivinen, teemahaastattelu		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 ENNALTA ESTÄVÄ TOIMINTA	5
2.1 Yleistä.....	5
2.2 Lähipoliisitoiminta	6
2.3 Ankkuritoiminta	7
2.4 Koulupoliisitoiminta.....	8
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	11
3.1 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite	11
3.2 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	11
3.3 Teemahaastattelu	13
3.4 Haastattelujen suunnittelu ja teemat	15
3.4.1 Haastateltavat ja aineistonkeruu	16
3.4.2 Haastattelujen purkaminen ja analyysimenetelmät.....	16
4 AIEMPIA OPINNÄYTETÖITÄ KOULUPOLIISITYÖSTÄ	18
4.1 Lauri Jalonen, 2017	18
4.2 Nina Ilola & Mikko Kokkonen, 2018.....	18
4.3 Ville Moilanen, 2018.....	19
5 KOULUPOLIISITYÖ MUUALLA	20
5.1 Iso-Britannia	20
5.2 Yhdysvallat.....	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Aktiivinen ja tukeva poliisi	22
6.2 Poliisi koulussa	25
6.3 Yhteistyötä yhteyttä pitämällä.....	29
6.4 Kokemuksia koulupoliisityöstä	32
6.5 Koulupoliisi 2.0	33
6.6 Johtopäätökset	37
7 POHDINTAA	39
7.1 Tutkijan arvio tutkimuksen onnistumisesta.....	43
7.2 Luotettavuuden arviointi	43
LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Tämän päivän lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden aikuiset. Sanonta "Nuorissa on tulevaisuus" onkin kliseisyytensä lisäksi myös varsin paikkaansa pitävä. Jos halutaan vaikuttaa tulevaisuuteen ja edistää tulevin sukupolvien hyvinvointia, on työ aloitettava jo tänään ja pyrittävä vaikuttamaan tämän päivän lapsiin ja nuoriin, joista ajansaatossa varttuu kansakuntamme eläjät ja vastuunkantajat. Panostus lapsiin ja nuoriin ei välttämättä tuo yhteiskuntaan aineellista hyvää, jonka tuloksellisuutta voisi helposti tarkastella erilaisista mittareista, koska mittareista sitä ei välttämättä näe, mutta satsaus näihin tulevaisuudentekijöihin ei varmasti mene hukkaan.

Tämä opinnäytetyö on saanut alkunsa ajatuksesta juuri tästä mahdollisuudesta muokata tulevaisuudesta halutun kaltainen, tai ainakin enemmän halutun kaltainen jo näiden meneillä olevien vuosien aikana. Opinnäytetyön tausta-ajatuksena on pohtia poliisin mahdollisuuksia vaikuttaa suomalaisessa koulujärjestelmässä entistä tehokkaammin ja koulujen toiveita kuunnellen. Mitään uutta ei keksitä hetkessä ja uuden luominen on aina prosessi. Prosessi on kuitenkin aina aloitettava jostakin. Tämän opinnäytetyön toivotaan olevan osa tätä kehitystä, jossa koulupoliisityö voitaisiin nostaa Suomen poliisin toimintaan takaisin merkittäväksi työmuodoksi.

Poliisin mahdollisuus vaikuttaa lapsiin ja nuoriin on merkittävä, johtuen poliisin auktoriteettiasemasta. Lapsille ja nuorille auktoriteetit, kuten omat vanhemmat, opettajat ja poliisi, toimivat suurella osalla lapsen tai nuoren kasvua ja kehitystä kohti itsenäistymistä. Tapa, jolla auktoriteettia asemoidaan lapselle nuoruudessa määrää sen, millä tavalla lapsi näkee auktoriteettisen henkilön myöhemmässä iässään. (Carter 2002, 388.) Poliisin rooli lasten ja nuorten kasvatuksessa on vanhempia ja kouluja tukevaa. Poliisi ei saa olla ainut lapsia ja nuoria kasvattava ja ohjaava taho. Poliisin nuorisotyön on oltava muuta kasvatusta tukevaa.

Lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden aikuisia, ja perusta tulevaisuuden luottamukselle poliisia kohtaan täytyy luoda jo nyt. Lapsuuden ja nuoruuden kokemukset poliisista luovat pohjan asenteille poliisia kohtaan myös aikuisena. Jos poliisin ja nuorten kohtaaminen tapahtuu vain tilanteissa, jotka ovat nuoren näkökulmasta kielteisiä ja epämiellyttäviä, voi tämä synnyttää negatiivista suhtautumista ja epäluottamusta poliisiin. Perusta luottamukselle poliisia kohtaan ja positiivinen kuva poliisista täytyykin luoda jo varhain. (Sisäministeriö 2018, 23)

Lapsen ja nuoren tasapainoista kehittymistä tukee turvallinen kasvuympäristö. Suurin osa lapsista ja nuorista suorittavat peruskouluopintonsa perinteistä väylää pitkin koululaitoksessa kodin ulkopuolella. Lapsi tai nuori käyttääkin kouluun elämästään ajallisesti huomattavan osan, mikä tekee koulusta kiinteän osan lapsen ja nuoren kasvuympäristöä. (Keikkala 2018, 2.)

Esimerkiksi Isossa-Britanniassa on mitattu, kuinka lapset viettävät arviolta 18 prosenttia heidän oloajastaan koulussa. Koulut ovat täynnä omien alojensa ammattilaisia, jotka ovat koulutettu auttamaan nuoria ja lapsia kehittymään terveiksi, iloisiksi, tuotteliaiksi kansalaisiksi ja yhteisö on pääsääntöisesti kannustava ja myötämielinen koulujen panostukselle lapsiin ja nuoriin. Kouluilla on siis jo tästä syystä valtava rikosten ennaltaehkäisy potentiaali. (Gottfredson 2001, 231.)

Poliisi toimii yhteiskunnassa auktoriteettina, jolle on laissa määritelty tiettyjä tehtäviä. Poliisin tekemä työ lasten ja nuorten parissa onkin sisällyttävä poliisille laissa määrättyihin tehtäviin. Yksi poliisille poliisilaissa määritellyistä tehtävistä on rikosten ennalta ehkäiseminen, kansankielellä ennalta estävä työ (Poliisilaki 1§), joka vahvasti linkittyykin juuri lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön. Poliisin on pyrittävä kehittämään omia toimintamallejaan toimintaympäristön muuttuessa. Toiminta, joka oli edellisten sukupolvien aikaan tehokasta ja tavoitettavaa, ei välttämättä nykypäivänä ole enää tarkoituksenmukaista ja tuloksellista. Poliisin ennalta estävän työn muotoja esitellään tämän opinnäytetyön kappaleessa kaksi.

Poliisiorganisaatio on vahvasti itsenäinen ja toimintatapojen suunnittelu ja kehitys voi helposti jäädä hallinnon sisäiseksi "sisäänpäin kääntyneeksi" työksi, jossa ei oteta yhteistyötahtojen näkemyksiä huomioon toimintaa kehitettäessä. Jotta poliisi voi kehittää työmuotojaan, on otettava huomioon entistä paremmin muut tahot ja etenkin poliisin asiakkaat sekä heidän toiveensa. Toiminnan olisi kuitenkin oltava asiakaslähtöistä, jolloin se olisi myös samalla tarkoituksenmukaista ja odotettua. Poliisin ennalta estävä työ perustuukin pitkälti yhteistyöhön muiden viranomaisten ja eräiden kolmansien tahojen kanssa. (Poliisihallitus 2010, 3 & 12.)

Opinnäytetyössään (2018) Nina Ilola ja Mikko Kokkonen kirjoittavat Joensuussa koulupoliisityötä tehneiden poliisien havaintoja siitä, kuinka poliisien kouluissa tekemä työ, vastoin poliisien toiveita, on vähentymässä. Haastatellut poliisit ja erityisnuorisotyöntekijä kertovat kuinka resurssit ovat vähentyneet niin paljon, ettei enää ole mahdollisuuksia käydä

kouluvierailuilla ja näin ollen koulupoliisitoiminta alkaa olla tiensä päässä (Ilola, Kokkonen 2018, 16). Heikki Kiseleff kirjoittaa Ylen artikkelissaan (2014) kuinka koulupoliiseja ei enää riitä kaikille kouluille. Syyksi tähän epäillään poliisin organisaatiouudistusta. Kiseleff:n mukaan tämä johtaa siihen, että poliiseja ei vain enää riitä kouluvierailuille joka kouluun. (Kiseleff 2014.)

Poliisin tulisikin pyrkiä toiminnassaan kohtaamaan nuorisoa ja lapsi entistä enemmän positiivisissa merkeissä. Jos kontaktit poliisin kanssa jäävät vain esimerkiksi moposakkojen kirjoitustilanteisiin, ei poliisilla ole mahdollisuutta antaa kuin negatiivinen kuva itsestään. Poliisin tulisi ymmärtää nuoria ja heidän kieltään pystyäkseen vaikuttamaan tehokkaammin heihin paremman kuvan luomiseksi itsestään organisaationa. Poliisin täytyy kuitenkin tiedostaa oma roolinsa ja asemansa virkavaltana. Kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalaiset nuoret pääsääntöisesti luottavat edelleen poliisiin varsin hyvin. Harva-asutusalueilla on kuitenkin muodostunut nuorisoryhmiä, jotka eivät luota poliisiin samalla tavalla vanhempiensa tapaan. Myös erilaisiin väkivaltaisiin ääriryhmiin kuuluvat ja näitä ryhmiä tukevat nuoret kokevat poliisin monesti viholliseksi. (Sisäministeriö 2018, 23.)

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä ääneen pääsee eräs poliisin yhteistyötaho ja toimintaympäristö, suomalainen yläkoulu. Tutkimuksessa on haettu mielipiteitä ja kehitysehdotuksia poliisin tekemään koulupoliisityöhön nimenomaan koulujen näkökulmasta. Tutkimukseen on haastateltu Pohjois-Karjalan alueella kouluissa erilaisissa tehtävissä työskenteleviä henkilöitä. Näkökulmia ja kokemuksia ovat jakamassa koulun edustajina rehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja sekä koulukuraattori. Kaikki haastatellut henkilöt työskentelevät eri yläkouluissa Pohjois-Karjalan alueella, pois lukien koulukuraattori, joka toimii monella koululla Joensuun alueella. Haastateltavat on valittu tutkimukseen heidän työkokemuksensa ja koulu toiminnan kehittämishalukkuutensa perusteella. Haastateltavien valinnassa ei ole otettu huomioon liiaksi missä kouluissa he työskentelevät. Valinta on kohdistunut enemminkin henkilöihin, joita halutaan haastatella, kuin kouluihin, joista haluttaisiin haastatella. Valinnasta on kuitenkin pyritty ottamaan haastateltavat mahdollisimman monesta eri koulusta, ettei tutkimuksen tuloksissa painottuisi liikaa tiettyjen koulujen toimintatavat.

Tämä tutkimuksen ei kartoita, miten poliisi tekee koulupoliisityötä, vaan tarkoitus on päästää ääneen koulun edustajat kertomaan siitä: Kuinka poliisin tekee työtä kouluissa heidän näkökulmastaan. Mahdollisille kehittämisehdotuksia työmuodon parantamiseksi on myös annettu tilaa. Tutkimukseen ei ole valittu haastateltavaksi poliisin edustajia, koska tutkimus on haluttu pitää erillisenä näkökulmana nimenomaan koulun edustajien puolesta.

2 ENNALTA ESTÄVÄ TOIMINTA

2.1 Yleistä

Poliisilain ensimmäisessä luvussa kuvataan poliisin laissa määrätty tehtävät: *Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä* (Poliisilaki, 1§).

Poliisin toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ovat lisänneet poliisin ennalta estävän työn vaatimuksia ja samalla ennalta estävän työn merkitys sisäiselle turvallisuudelle on kasvanut. Suomessa kansalaiset luottavat poliisiin. Poliisiammattikorkeakoulun vuonna 2018 julkaiseman *Poliisibarometri 2018*:n mukaan noin 95 % tutkimukseen vastanneista henkilöistä ilmoittivat luottavansa poliisiin joko melko paljon tai erittäin paljon. (Poliisiammattikorkeakoulu 130/2018, 7.)

Tämän Suomen poliisin nauttiman luottamuksen ylläpitäminen vaatii kovaa työtä päivittäin, ja ennalta estävä toiminta on tässä keskiössä. Jos poliisitoimintaa halutaan siirtää enemmän ennalta estävään suuntaan, on työn painopistettä siirrettävä entistä enemmän ongelmiin puuttumiseen ennakoivasti. (Sisäministeriö 2018, 9.)

Sisäministeriön (2018) tekemässä *Poliisin ennalta estävän työn strategiassa vuosille 2019–2023* yhdeksi painotuskohteeksi on nostettu ennalta ehkäisevä työ. Strategiassa on korostettu, miten poliisin on kehitettävä yhteistyössä koulujen kanssa toimintamalleja ja puuttettava kouluissa tapahtuvaan väkivaltaan jo ennalta ehkäisevästi, eikä vasta siinä vaiheessa, kun kriisi on jo kehittynyt. On myös huomattavan tärkeää, että oppilaitosten johto, opiskelijahuolto ja opinto-ohjaajat tuntevat poliisin ennalta estävän toiminnan ja sen työmuodot. Kommunikaation poliisiorganisaation ja koulujen välillä on toimittava onnistuneen yhteistyön ja työn hedelmällisyyden takaamiseksi. (Sisäministeriö 2018, 25.)

Sisäministeriön mukaan keskeisimmät ennalta estävän toiminnan haasteet ovat sen vähäiset resurssit ja asenteet, joiden mukaan ennalta estävä työ olisi vähempiarvoista työtä verrattuna poliisin muihin tehtäviin. Usein ennalta estävän työn konkreettinen hyöty onkin vaikea todentaa jollain konkreettisella mittaus tavalla. Ennalta estävän työn tuloksellisuuden mittaaminen ja toimivuuden osoittaminen on vaikeaa sen tulosten vaikean havaitsemisen takia.

Tuloksena ennalta estävässä työssä usein on vain se, että jokin asia ei tapahdu. Tästä syystä tulokset eivät siten ole todettavissa poliisin ylläpitämässä numeroihin perustuvissa tilastoissa ja mittareissa. Ennalta estävän työn tuloksellisuus nähdään usein vasta pitkällä aikavälillä, esimerkiksi nuorten tekemien omaisuusrikostilastojen laskiessa. Ennalta estävän työn kannalta ongelma on poliisitoiminnan tuloksellisuuden mittaaminen ja seuraaminen mittareilla, jotka perustuvat numeroihin tietyllä ennalta asetetulla ajanjaksolla, esimerkiksi vuoden mittaisen otannan aikana. Poliisin tulostenseurantatapa ei täten anna oikeaa kuvaa mitattaessa ennalta ehkäisevän työn toimivuutta. Konkreettisten lukemien puuttuessa, ennalta ehkäisevästä työstä saa helposti kuvan, ettei ennalta estävä työ ole kannattavaa resurssien käyttöä. (Sisäministeriö 2018, 10.)

2.2 Lähipoliisitoiminta

Käsitettä *lähipoliisitoiminta* käytettiin Suomessa ensimmäisiä kertoja vuonna 1986 Parlamentaarisen poliisikomitean mietinnöissä. Käsitteellä tarkoitettiin kortteli- ja aluepoliisitoimintaa, jolla haluttiin lisätä poliisin välitöntä kosketusta väestöön rikoksia ennalta ehkäisevästi. Tavoitteena oli poliisipalveluiden tuominen lähemmäksi kansalaisia. Vakituisemmaksi työmuodoksi Suomessa lähipoliisitoiminta tuli sisäministeriön antaman virallisen ohjeen johdosta vuonna 1991. (Kiehelä & Virta 1999, 11.)

Lähipoliisitoiminta on yhteisön kanssa tehtävää turvallisuusongelmien ratkaisua (Poliisiammattikorkeakoulu 132/2018, 85). Lähipoliisitoiminnan ideana toimii ajatus siitä, miten poliisi tunnetaan osana paikallista yhteisöä ja häneen luotetaan. Poliisiasemat ovat aiemmin toimineen pienempinä yksikköinä ja asukasluvuiltaan nykyistä pienemmillä alueilla, jolloin yksittäiset poliisit ovat olleet paremmin kansalaisten tuntemia. Poliisi saattoi toimia kylä- tai korttelipoliisina jokainen omalla kotiseudullaan. (Sisäministeriö 2018, 15.)

Nykyään, kun poliisin toimintaympäristö on muuttunut maailman muuttuessa, joutuu poliisikin muutamaan ja uudistamaan toimintatapojaan. Tämän muutoksen seurauksena vanhanmuotoista lähipoliisitoimintaa on merkittävästi vähennetty resurssien pienentyessä. Nykyinen lähipoliisitoiminta on osa ennalta estävän toiminnan kokonaisuutta ja toimintaa toteutetaan poliisin näkyvyytenä paikoissa muun poliisitoiminnan ohessa. Vaikka toimintaa joudutaan muuttamaan, on tärkeää ylläpitää sitä, jotta poliisi olisi jatkossakin helposti lähestyttävä ja läsnä osana paikallisia yhteisöjä. (Sisäministeriö 2018, 15.)

“Lähipoliisitoiminta tulisi ajatella uudenaikaisena ajattelutapana eikä projektina” (Juvonen 2001, 30). Poliisihallituksen (2010) mukaan lähipoliisitoimintaa pidetään Suomessa ajattelu- ja toimintatapana, joka on osa päivittäistä poliisityötä, eikä sinänsä erillinen kokonaisuus tai työmuoto. Toimintaan vihkiytyneiden poliisien toimenkuvaan kuuluu omien päivittäisten työtehtävien lisäksi myös mahdolliset asiantuntijatehtävät, kuten esimerkiksi koulupoliisina toimiminen. (Poliisihallitus 2010, 3.)

2.3 Ankkuritoiminta

Poliisi on määrätty lakitasoisesti (Poliisilaki 1§) tekemään rikosten ennalta estämistä. Rikosten ennalta estäminen käytännön työnä poliisihallinnossa on monimuotoista toimintaa, johon usein liittyy yhteistyötä muiden viranomaisten ja kolmansien tahojen kanssa. Poliisille on muodostunut jo toimivia käytäntöjä ennalta estävän toiminnan toteuttamiseksi. Näistä yhtenä Hämeenlinnassa vuosina 2004–2006 Ankkuri-hankkeen yhteydessä käynnistetty Ankkuri-projekti, jonka seurauksena on muotoutunut nykypäiväinen Ankkuri-malli. (Sisäministeriö 2013, 12.)

Ankkuri-tiimi on moniammatillinen viranomaistiimi, jonka muodostavat poliisin lisäksi työntekijät sosiaalitoimelta, terveydenhuollolta ja nuorisotoimelta. Ankkuri-tiimin kokoonpano vaihtelee paikkakunnan ja sen käytänteiden mukaan. Ankkuri-tiimin työpisteet sijaitsevat poliisiasemilla. Ryhmä tekee tiivistä yhteistyötä tuodakseen jokainen oman alansa ammattiosaamista ja taustaorganisaatioidensa tuen ryhmän käytettäväksi. Ankkuri-mallin tavoitteena on puuttua varhain alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, selvittää nuoren asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanne ja ohjata nuori tarkoituksenmukaisen avun ja tuen piiriin. Tavoitteena on myös puuttua nopeasti lähisuhde- ja perheväkivaltaan. Moniammatillisen viranomaisyhteistyön johdosta nuori ja hänen perheensä pyritään kohtaamaan kokonaisvaltaisesti. Tavoite on pyrkiä ottamaan huomioon nuoren elämäntilanne kokonaisuutena sen sijaan, että keskityttäisiin vain oirehoidon hallintaan. Ankkuri-tiimin ideana on, että asiakaina olevat nuoret saavat monipuolisen palvelun eri viranomaistahoilta yhdestä paikasta, samalla kertaa. (Sisäministeriö 2013, 12–13.)

Poliisin tehtävänä tässä yhteistyössä on selvittää nuoren tekemää rikosta samalla, kun sosiaalitoimen sekä terveydenhuollon edustajat perehtyvät nuoren elämän kokonaistilanteeseen ja taustoihin. Tarkoituksena on selvittää, onko nuoren toiminnan taustalla vaikuttamassa jotakin suurempaa ongelmavyöhytystä, josta nuoren oireilu voisi olla seurausta. Ankkuri-tiimin poliisihallinnon ulkopuoliset toimijat voivat ensiarvionsa jälkeen ohjata asiakkaan

jatkopalveluiden ääreen, jos asiakkaan tilanne tätä vaatii. Ankkuritiimin hyödyt ja monipuolisuus tulevat ilmi parhaiten moniongelmaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä. Tällöin ryhmän jäsenet pääsevät käyttämään toistensa ammattiosaamista ja verkostoja oman työnsä tukemiseksi. (Sisäministeriö 2013, 13.)

2.4 Koulupoliisitoiminta

Ari Ahoniemi pro gradu -tutkielmassaan (2014, 56–57) kuvailee, miten poliisin ja peruskoulujen yhteistyötä voidaan tarkastella jaoteltuna kolmen eri ulottuvuuden kautta. 1) Ensimmäisenä, peruskoulut ovat osa yhteiskuntaa ja kouluissa, niin kuin muuallakin yhteiskunnassa, tapahtuu sellaisia asioita ja tapahtumia, joiden selvittämiseen poliisia tarvitaan. 2) Toisena tarkasteluun tulee jotkut vähemmän akuutit tilanteet, joissa silti poliisin asiantuntemusta vaaditaan. Näissä tapauksissa kouluhenkilökunnalla on mahdollisuus ottaa yhteyttä esimerkiksi koululle erikseen nimettyyn koulu- tai lähipoliisiin, taikka saattaa asia jotenkin muuten poliisin tietoon. 3) Kolmantena peruskoulu ja poliisi tekevät yhteistyötä myös oppilaille järjestettävien teemapäivien tai oppituntien kautta. (Ahoniemi 2014, 56–57.)

Monen koulun opetussuunnitelmaan kuuluu yhteistyö poliisin kanssa. Yleensä vierailujen agendana on jonkin valistustyö. Poliisit ovatkin vierailleet oppilaitoksissa ja etenkin peruskouluissa jo useiden vuosikymmenien ajan pitämässä laillisuus- tai liikennekasvatusta. (Ahoniemi 2014, 5.) Poliisin vierailujen sisällöt ovat tyypillisesti liikennekasvatuksen ja laillisuuskasvatuksen lisäksi päihdetietoisuuden levittämistä (Leivo & Pulliainen 2017, 20–21). Myös koulukiusaamisen ehkäiseminen ja sellaiset tapahtumat, jotka sijoittuvat kouluun ja joihin voi liittyä rikoksia, kuuluvat myös osaksi poliisin ja koulun yhteistyötä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 57.)

Poliisilla on mahdollisuus yksittäistapauksissa puuttua kiusaamistapauksiin koulun henkilökunnan tukena. Koulupoliisitoiminta on ennalta ehkäisevää toimintaa, jonka tavoitteena on edesauttaa nuorten yhteiskuntakelpoisiksi kasvamista. (Leivo & Pulliainen 2017, 20–21.) Mikko Lampikoski (2008, 13) toteaa, ettei poliiseilla ole ollut yhteisiä käytäntöjä ja tavoitteita kouluyhteistyölle. Yhteistyön muodot ovat muuttuneet jatkuvasti ja toiminta on ollut ohjaamatonta ja se on perustunut yksittäisen poliisimiehen omaan aktiivisuuteen toimia kouluissa. (Lampikoski 2008, 13.) Pääasiassa poliisit tekevätkin työtään kouluissa lähinnä oman persoonansa avulla sekä omia henkilökohtaisia tapoja ja mieltymyksiä seuraten (Ahoniemi 2014, 5).

Koti on lapsen ensisijainen kasvattaja. Poliisi voi roolissaan toimia kasvattajien tukena, mutta viime kädessä kasvatusvastuu lapsista ja nuorista on vanhemmilla. Poliisin antaa kouluissa laillisuuskasvatusta, jonka tavoitteena on ennalta estää nuorten rikollisuutta ja levittää nuorille tietoisuutta siitä, mikä on kiellettyä ja mikä ei. Tällä tavoin poliisi voi osallistua ennalta ehkäisevästi lasten ja nuorten kasvattamiseen vanhempien ja koulujen tukena. Koulupoliisin rooleihin kuuluu myös toimia yhdyshenkilönä koulun ja poliisin välillä. (Mäenpää 1991, 47–48.)

Vaikka poliisien taloudelliset ja ajalliset resurssit ovat rajoitetut kouluyhteistyöhön, on Suomessa onnistuttu kuitenkin löytämään kouluyhteistyön joitakin hyviä käytäntöjä. Poliisi pitämien laillisuuskasvatustuntien lisäksi poliisi käyttää sosiaalista mediaa aktiivisesti kohdatakseen lapsia ja nuoria. (Heiskanen 2012, 242; Poliisin vuosikertomus 2012, 5.) Sosiaalista mediaa pidetään tehokkaana tienä lasten ja nuorten ongelmiin puuttumiseen, ohjaukseen reaaliaikaisesti ja heille tiedottamiseen. Vaikka poliisin sosiaalisen median välityksellä tapahtuva toiminta ei olekaan suoranaisesti kouluympäristössä tapahtuvaa, on sosiaalisessa mediassa käydyissä keskusteluissa lasten ja nuorten kanssa merkitystä osaltaan myös koulujen turvallisuudelle. (Sisäasiainministeriö 2012, 63.)

Jatkuvasti kehittyvästä teknologiasta huolimatta poliisin tulisi pyrkiä ylläpitämään fyysinen kanssakäyminen nuorten ja lasten kanssa, vaikka teknologia ja sosiaalinen media tuovatkin poliisille paljon mahdollisuuksia näiden kanssa toimimiseen. Teknologiassa ja sosiaalisessa mediassa on vaarana kuitenkin eristäytyminen henkilökohtaisesta kanssakäymisestä. Henkilökohtaiset vuorovaikutustilanteet ovat mielikuvien syntymisen vuoksi erittäin tärkeitä. Ensimmäiset hetket ratkaisevat, saavatko mielikuvat negatiivisen vai positiivisen varauksen. Tämän jälkeen mielikuva alkaa vahvistua kohtaamistilanteissa. (Poliisiammattikorkeakoulu 132/2018, 137.)

Kuten kaikessa muussakin moniammatillisessa toiminnassa, poliisin ja koulujen välisessä yhteistyössä kaiken toiminnan lähtökohtana tulisi olla lasten ja nuorten etujen huomioiminen. Kaarina Isoherrasen (2008) mukaan yhteistyö mahdollistaa eri näkökulmien ja tietojen keräämisen yhteen niin yksittäisestä lapsesta tai nuoresta kuin suuremmasta oppilasryhmästäkin. Kun asiantuntijaroolit määritellään selkeästi yhteistyössä, vältetään mahdollista päällekkäistä työskentelyä. (Isoherranen 2008, 35–36.)

Jos kyse on yksittäisestä oppilaasta ja hänen ongelmistaan, saattaa jollakin asiantuntijalla olla oppilaasta sellaista tietoa, jonka selvittäminen veisi muilta asiantuntijoilta merkittävästi

aikaa ja resursseja. Niinpä tietojen jakaminen yhteistyöelimien kesken mahdollistaa paremman kokonaiskuvan saamisen tietyn oppilaan tilanteesta. Tietojen jakamisen täytyy tietenkin tapahtua salassapitosäädösten puitteissa. Asiantuntijoiden välinen tiedostettu yhteistyö edellyttää, että yhdessä toimivat asiantuntijat ovat kaikki samaa mieltä toiminnan tavoitteista ja motiiveista. Asiantuntijaryhmän jäsenien täytyy hallita sekä sosiaaliset taidot että ryhmän yhteistyömenetelmät. Tämän lisäksi ryhmän jäsenten tulee sisäistää oma sekä muiden rooli ryhmässä ja arvostaa näitä jaettuja vastuita. (Isoherranen 2008, 42.)

Ilolan ja Kokkosen tutkimuksen vastausten perusteella opiskelijat kertoivat poliisin vierailujen sijoittuneen useimmin 4.-8. luokille. Tutkimuksen vastaajista 42,2 prosenttia oli sitä mieltä, että poliisi on tehnyt vierailuja riittävästi. 18,9 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että poliisi ei ole vierailut tarpeeksi. (Ilola & Kokkonen 2018, 23–24.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite

Tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa kartoitetaan, miten koulun edustajien kokemuksen mukaan poliisin tekemä koulupoliisityö toimii ja toteutuu yläkouluissa, sekä olisiko heillä toimintaan uusia ideoita kokeiltavaksi. Mahdollisen palautteen esille tuominen koulujen edustajilta voi toivottavasti herättää keskustelua koulupoliisitoiminnan aktivoimiseksi Suomen poliisissa.

Tutkimuksen tutkimuskysymyksenä on: *Miten koulun henkilökunta kokee koulupoliisityön ja olisiko heillä siihen kehitysehdotuksia?* Tutkimuksen tavoitteena on löytää jonkin kaltaisia mielipiteitä koulupoliisityöstä suomalaisessa yläkoulussa toimivilta koulujen edustajilta. Koulujen edustajina toimivilta haastateltavilta on pyritty myös saamaan ideoita kokeiltavaksi poliisin uusiksi koulupoliisityön muodoiksi.

Tutkimuksen haastatteluissa esille tulleet kokemukset ja ideat ovat vain tiettyjen henkilöiden henkilökohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia, tietyltä alueelta, tietyistä kouluista, joten ne eivät suoraan ole yleistettävissä koko Suomen alueelle. Tutkimuksen tuloksia voikin pitää enemmänkin suuntaa antavina esimerkkeinä mielipiteistä koulupoliisitoiminnasta. Tutkimuksessa ei ole myöskään otettu huomioon poliisin omia näkökulmia tai tilastoja koulupoliisitoiminnasta.

3.2 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen toteutustavaksi opinnäytetyöhön on valittu laadullinen tutkimus. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiötä, eli sitä mistä ilmiössä on kyse. Tutkitaan jonkin ilmiön laatua, sitä "*mistä tässä on kyse?*". Tässä opinnäytetyössä pyritään ymmärtämään ilmiönä koulupoliisityötä ja etenkin sen toteutumista kouluhenkilökunnan näkökulmasta katseltuna. (Kananen 2017, 32.)

Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan käytännössä mitä tahansa tutkimusta, jonka avulla pyritään tuloksiin ilman tilastollisia menetelmiä ja muita määrällisiä keinoja. Laadullinen tutkimus ei pyri yleistettävyyteen, toisinkuin kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus kaipaa onnistuakseen oikeita kysymyksiä, jotta tutkimus voi onnistua ja, että tutkimuksella saadaan oikeita tuloksia ja vastauksia tutkimuskysymykseen, toisin kuin

kvalitatiivinen tutkimus, joka vastaa ainoastaan kysymykseen "*mistä tässä ilmiössä on kyse?*". (Kananen 2017, 35.)

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimuksen alkuvaiheessa ei voida esittää tiettyjä kysymyksiä, joihin haettaisiin vastausta. Jos näin olisi, voitaisiin puhua määrällisestä tutkimuksesta. Hyvä yleistys kvalitatiivisesta tutkimuksesta on, että mitä vähemmän jostain asiasta tiedetään, sitä todennäköisemmin kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. (Kananen, 2017) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan tutkittavaa kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Laadullisen tutkimukselle ovat ominaisia seuraavat piirteet: tutkimus tapahtuu aidossa ympäristössä, aineiston kerätään asianomaisilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa, tutkija kerää itse aineiston, kerätty aineisto on monilähteistä kuten tekstiä, kuvia ja haastatteluja, huomio on tutkittavien näkökulmassa, sekä tavoitteena on saada mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva tutkitusta asiasta. (Kananen 2017, 34.)

Laadulliseen tutkimukseen valitaan tutkimuksen kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti tutkijan toimesta. Tarkoituksena ei ole käyttää satunnaisotoksen menetelmää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tässä opinnäytetyössä tutkimus toteutetaan haastatteleamalla asiantuntijoita henkilökohtaisesti tutkijan toimesta, jolloin tutkija itse toimii vuorovaikutussuhteessa haastateltavien kanssa. Tarkoituksena on ollut saada monipuolinen kuva tutkittavasta asiasta haastattelujen lisäksi, muun muassa aiheesta tehtyyn kirjallisuuteen ja muuhun kirjalliseen aineistoon perehtymällä.

Tutkimuksessa on yleensä oltava jokin tutkimusongelma, jota lähdetään ratkaisemaan. Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana on koulupoliisitoiminnan vähyys. Tutkimusongelma voi olla myös halu kehittää jotakin, tai halu saada aikaan muutosta jonkin suhteen. Tutkimusongelma muutetaan tutkimuskysymyksiksi. Tutkimusongelmaan on vaikea vastata, mutta tutkimuskysymyksiin vastaaminen on realistisempaa ja tavoiteltavaa. Tutkimuskysymyksiin hankitaan vastaukset itse keräämällä aineistolla tai jo valmiista lähteistä keräämällä ja seulomalla. Aineistot kerätään menetelmillä, jotka riippuvat tutkijan valitsemasta tutkimusotteesta. (Kananen 2017, 51, 56 & 60.)

Kvalitatiivisen tutkimuksessa käytetään aineistonkeruumenetelmiä niin sanottuja *laadullisia menetelmiä*. Menetelmät, joissa tutkittavien ääni pääsee esille ovat muun muassa havainnointi, teemahaastattelut, ryhmähaastattelut, erilaiset dokumentit tai tekstit ja niiden

diskursiiviset analyysit sekä kyselyt. Kerätty aineisto analysoidaan analyysimenetelmillä, minkä tuloksena kerätystä materiaalista saadaan vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164; Kananen 2017, 52.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusprosessi eroaa normaalista tutkimusprosessista ja se etenee hieman eri tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohdetta ei tarkalleen tunneta ja tutkimuksen tavoite onkin pyrkiä ymmärtämään tutkimuskohdetta, tässä tapauksessa koulupoliisitoimintaa. Jos ilmiötä ei tarkalleen valmiiksi tunneta tai ymmärretä, on hankala määritellä tutkimusprosessin vaiheita ja etenemistä. Esimerkiksi aineiston määrää on mahdoton etukäteen arvioida. (Kananen 2017, 52–53.)

Aineistoa kerätään, kunnes tutkimusongelmaan on löytynyt ratkaisu. Jotta tähän pystytään, täytyy jatkuvasti prosessin aikana arvioida, tarvitaanko materiaalia lisää vai onko aineistoa kerätty tarpeeksi. Aineistoa hankitaan, kunnes sitä on riittävästi ja prosessi onkin jatkuvaa pohdintaa ja aineiston työstämistä. (Kananen 2017, 131–132.) Tutkimussuunnitelma muoutuu tutkimuksen edetessä ja tutkimus on tarkoitus toteuttaa joustavuuteen luottaen, jolloin suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

3.3 Teemahaastattelu

Haastattelut voidaan luokitella sekä osallistujamäärän, että kysymystyyppin mukaan. Osallistujamäärän mukaan haastattelut luokitellaan yksilö- ja ryhmähaastatteluihin. Kysymystyyppin mukaan haastattelut jaotellaan lomakehaastatteluihin, teemahaastatteluihin ja syvähaastatteluihin. Lomakehaastattelu tarkoittaa käytännössä yleensä lomakkeella suoritettavia haastattelua ja syvähaastattelu avointa haastattelua. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 76.)

Laadullisessa tutkimuksessa yksi käytetyimmistä tutkimusmenetelmistä onkin haastattelu. Haastattelut ovat havainnoinnin ohella laadullisen tutkimuksen yksistä yleisimmistä käytetyistä aineistonkeruumenetelmistä. Haastattelun muotoja on monia ja niistä yleisimmin käytetty on teemahaastattelu. Haastattelut ovat sopivia tietäntyyppisiin tilanteisiin, jolloin halutaan sen tuottavan haastattelumenetelmälle tyypillistä tietoa. (Kananen 2017, 88–89.)

Teemahaastattelu tarkoittaa kahden ihmisen välillä tapahtuvaa keskustelua aihe kerrallaan (Kananen 2017, 88). Kuten termistä “teemahaastattelu” ilmenee, kyseessä on teema, johon liittyen tehdään haastattelu. Haastattelu edellyttää tutkijan ja tutkittavan fyysistä “face-to-

face" kohtaamista ja yhteistä kieltä, jolla keskustelu voidaan toteuttaa. Teemalla taas tarkoitetaan jotakin laajempaa kokonaisuutta kuin vain kysymys. Kiteytettynä teema on jokin aihe, josta käydään keskustelua. (Kananen 2017, 95.)

Teemahaastattelun avulla tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä ja saamaan käsityksen siitä. Ilmiötä tutkija pyrkii avaamaan asetettujen teemojen avulla. Teemat ja niihin liittyvät tarkentavat kysymykset ovat tutkijan keino hankkia informaatiota. (Kananen 2017 90–91.)

Haastattelutilanne on kahden ihmisen välinen vuorovaikutustapahtuma, jossa haastateltava kertoo tutkijalle kokemuksiaan kohteena olevasta ilmiöstä (Kananen 2017, 91). Teemahaastatteluissa haastateltavan kanssa muodostetaan keskustelutilanne ilmiötä koskevista asioista. Tyypillistä on, että teemahaastatteluissa keskusteltavat aiheet ja keskustelun eteneminen kulkevat vastaajan ehdoilla. Tutkija voi välillä tehdä tarkentavia kysymyksiä ja näin pyrkiä pitämään keskustelun teemassa. Teemat käydään läpi yksi kerrallaan haastateltavan kanssa ja samanaikaisesti pyritään tekemään tarkentavia tai täydentäviä kysymyksiä, joista voi nousta uusia kysymyksiä. Esitettyjä kysymyksiä ohjaa tutkimusongelma, johon halutaan hankkia vastaus. (Kananen 2017, 90–95.)

Jotta tutkija voisi laatia oikeanlaiset teemat teemahaastatteluihin lähtiessään, tutkijalla tulisi olla jonkinlainen ennakkonäkemyks ilmiöstä, jota tutkitaan. Ennen haastattelutilannetta tutkijan tulisi laatia teemahaastattelurunko ennakkokäsitystensä pohjalta. Teemojen tarkoitus on varmistaa, että tutkija haastattelee haastateltavaa kaikista niistä asioita, jotka liittyvät ilmiöön. Näin tutkija varmistaa, että kaikki ennalta-asetetut aihealueet tulee käsitellyksi haastattelun aikana. Keskusteluja läpi käydessä voi tutkijalle nousta uusia aihealueita, joihin olisi hyvä tarttua ja joista keskustella. (Kananen 2017, 96.)

Keskustelu on tarkoitus käydä haastateltavan ehdoilla. Haastattelijan tulee luoda haastattelun alussa luottamuksellinen ilmapiiri kiinnostuneella, arvostavalla ja kunnioittavalla asenteella. Tällä tavoin tutkijalla on mahdollisuus saada tutkittava avautumaan vähitellen ja näin haastateltavan luottamus kasvaa. On hyvin paljon haastattelijan taidoista kiinni, miten hyvin tutkija saa tutkittavan avautumaan. Teemahaastattelut etenevät siten, että aloitetaan yhdestä teemasta ensin yleisellä tasolla ja sitten edetään koko ajan yksityiskohtaisempiin ja intiimimpiin kysymyksiin teemaan liittyen. Näin käydään läpi kaikki halutut teemat. Teemahaastattelua onkin verrattu sipulin kuorimiseen, jossa sipulia eli ilmiötä avataan yksi kerros

kerrallaan kohti ydintä, josta löytyy ratkaisu. *Tästä vertauksesta voidaan käyttää myös nimitystä hermeneuttinen kehä* (Eriksson & Kovalainen 2008, 33). (Kananen 2017, 91–96.)

Haastattelu on palapeli, jossa vastaukset ovat osa kokonaisuutta (Kananen 2017, 90). Tutkija muodostaa kokonaisvaltaisen kuvan ja ymmärryksen tutkimuskohteesta analysointivaiheen kautta. Haastateltavan vastauksia avuksi käyttämällä pyritään muodostamaan kokonaiskuva yksityiskohdista. Haastateltavan mielipiteitä ei tule kyseenalaistaa, eikä haastattelija saa esittää omia ennakkokäsityksiään haastateltavalle. Haastateltavan anonymiteetti tulee säilyttää ja tutkimustuloksen tulee pysyä luottamuksellisina. (Kananen 2017, 90–91.)

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu on välimalli strukturoidulle eli lomakehaastattelulle ja strukturoimattomalle eli avoimelle haastattelulle. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltavan kanssa on käsitelty tiettyjä teemoja tai aihealueita, joista tutkija on kartoittanut haastateltavan käsityksiä ja mielipiteitä. (Hirsjärvi & Hurme 2017, 47.)

Tutkimuksen toteuttamiseen strukturoitu lomakehaastattelu ei olisi jättänyt tutkijan ja tutkitavan väliselle kohtaamiselle ja havainnoimiselle tilaa, joten strukturoitu haastattelu menetelmä olisi ollut tutkijan käsityksen mukaan liian rajoittunut kyseisen tutkimuksen toteuttamiseen ja tutkimuskysymykseen vastauksen saamiseksi. Puolestaan strukturoimaton avoin haastattelu olisi ollut tutkimukseen sopimaton liiallisen avoimuutensa johdosta. Tutkimukseen on määritelty tietyt teemat käsiteltäväksi ja strukturoimaton haastattelu olisi saattanut jättää haastateltavien vastaukset liian avoimiksi ja itse teemoihin sopimattomiksi.

3.4 Haastattelujen suunnitleminen ja teemat

Haastattelut on lähdetty suunnittelemaan ajatuksesta saada mahdollisimman kattava kuva siitä, kuinka haastateltavat kokevat poliisien toimivan heidän edustamissaan kouluissa. Tutkimuksen aineistonkeruu on toteutettu teemahaastattelumenetelmällä. Tutkimuksen teemahaastattelut ovat puoli strukturoituja teemahaastatteluja, joissa haastatteluista on lähetetty haastateltaville etukäteen sähköpostiviesti, jossa on kerrottu tulevan haastattelun teemat, jotta haastateltavat voivat pohtia niitä jo etukäteen. Varsinaisia teemoja haastatteluihin on neljä. Näiden neljän teeman lisäksi haastateltavia on pyydetty ehdottamaan, jokin idea poliisille työmuodoksi tulevaisuuden koulupoliisityöhön. Mahdollinen ehdotus toimii tutkimuksen viidentenä teemana.

3.4.1 Haastateltavat ja aineistonkeruu

Tutkimukseen on valittu haastateltavia Joensuusta, Itä-Suomesta. Haastateltavien määrä on pidetty käytännön toteutussyistä rajattuna. Suurempi haastateltavien määrä olisi tuonut enemmän materiaalia, josta koostaa tutkimuksen tulosta, mutta ammattikorkeakoulun opin- näytetyön laajuuteen suurempi haastateltavien määrä olisi luonut liian ison otannan koostet- tavaksi. Haastateltavia on valittu tutkimukseen yhteensä neljä henkilöä omien alojensa asi- antuntijoita eri työtehtävistä, koulumaailmasta.

Tutkimuksen toteuttamista varten on haluttu haastateltavia, joilla on monipuolisesti koke- musta ja näkemystä nuorten kanssa työskentelystä. Haastateltavat on valikoitunut siten, että haastateltavia on eri kouluista eri työtehtävistä. Valikoimalla haastateltavia opettajista ja muista koulun työntekijöistä, on toivottu saavan kattavamman otannan eri näkökulmia po- liisin tekemän koulupoliisityön toimivuudesta, kuin haastatteleamalla ainoastaan opettajia. Haastateltavaksi ei ole valittu poliisiorganisaation edustajia, koska näkökulma on haluttu pitää koulujen edustajissa. Haastateltavat on valikoitu kartoittamalla Joensuussa toimivien alojensa edustajien työkokemusta ja halukkuutta sekä valmiuksia toimia kehittäjänä koulun ja poliisin yhteistyössä.

Tähän tutkimukseen haastateltaviksi on valittu rehtori, koulukuraattori, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Kaikilla haastateltavilla on työkokemusta kouluista vähintään neljä vuotta. Suurin osa haastateltavista ovat toimineet kouluissa yli kymmenen vuotta. Kaikilla haasta- teltavilla on jonkin asteista työkokemusta nuorten kanssa toimimisesta kuitenkin lähemmäs kaksikymmentä vuotta.

3.4.2 Haastattelujen purkaminen ja analyysimenetelmät

Kun haastattelut on tehty ja aineisto on tallennettu, tutkija alkaa purkamaan aineistoa, jonka jälkeen aineisto analysoidaan. Tutkijalla on valittavanaan karkeasti jaoteltuna kaksi tapaa purkaa aineistonsa. Ensimmäisenä vaihtoehtona tutkija voi litteroida kerätyn aineiston. Tämä tarkoittaa, että tutkija kirjoittaa aineiston tekstiksi. *Puhtaaksikirjoittaminen eli litte- rointi* voidaan tehdä joko koko haastatteluaineistosta, tai se voidaan tehdä valikoiden vain osasta aineistoa, esimerkiksi tietyistä teema-alueista tai vain haastateltavan puheosuuksista. Toisen vaihtoehtona aineiston purkamiselle on se, että aineistoa ei kirjoiteta tekstiksi eli sitä ei litteroida, vaan päätelmiä tai teemojen koodaamista tehdään suoraan tallennetusta

aineistosta (esimerkiksi: videonauhat, ääninauhat, kovalevymateriaali). (Hirsjärvi & Hurme 2017, 138.)

Eskola ja Suoranta (1996) kirjoittavat, kuinka haastatteluaineiston analysointi voidaan toteuttaa ainakin kolmella eri tavalla: 1) aineisto puretaan, jonka jälkeen edetään suoraan analyysiosioon tutkijan intuitioon turvaten 2) aineisto puretaan, jonka jälkeen aineisto koodataan, jonka jälkeen edetään analyysiosioon 3) purkamisvaihe ja koodaamisvaihe yhdistetään, jonka jälkeen siirrytään analyysiosioon. (Hirsjärvi & Hurme 2017, 136.)

Kerätty aineisto analysoidaan mahdollisimman nopeasti, jotta tutkijan ymmärrys ilmiöstä kasvaisi tiedonkeruun myötä. Aineiston analyysin jälkeen nousee esille uusia kysymyksiä, jotka käydään läpi haastateltavan kanssa uusintakierroksella, jos tällainen toteutetaan. (Kananen 2017, 95.)

Tässä tutkimuksessa temahaastatteluilla kerätty aineiston on analysoitu jaottelamalla vastaajien haastattelut teemoittain yhteen. Näistä on koostettu vastaukset tutkimuskysymykseen teemoittain. Haastateltavien vastauksista on haettu yhteneväisyyksiä, jotka on koostettu yhteen ja eriävät mielipiteet ovat kirjattu ja avattu erikseen. Tutkimustulokset käsitellään kuudennessa luvussa kappaleittain yksi tema kerrallaan. (Hirsjärvi & Hurme 2017, 141.)

4 AIEMPIA OPINNÄYTETÖITÄ KOULUPOLIISITYÖSTÄ

4.1 Lauri Jalonen, 2017

Lauri Jalosen opinnäytetyössä *Oppilaisen odotuksia koulupoliisitoiminnasta* on kartoitettu oppilaiden odotuksia koulupoliisitoiminnasta, haastattelemalla erään Pirkanmaalaisen peruskoulun kuudennen vuosikurssin opiskelijoita. Tutkimuksen mukaan opiskelijoiden tiedostamisessa koulupoliisin roolista oli eroja. Tutkimuksen tuloksissa suurin osa opiskelijoista koki koulupoliisin läsnäolon tärkeäksi. Tutkimuksen mukaan kukaan haastatelluista ei kokenut poliisin läsnäoloa koulussa riittäväksi. Tutkimuksessa opiskelijat odottivat poliisia kouluille muun muassa kertomaan rikosoikeudellisesta vastuusta, päihteistä sekä kiusaamis- ja väkivaltatapauksista.

4.2 Nina Ilola & Mikko Kokkonen, 2018

Nina Ilolan ja Mikko Kokkosen opinnäytetyön *Koulupoliisitoiminta Pohjois-Karjalassa: kysely Kontiolahden 9.-luokkalaisille koulupoliisitoiminnasta* tarkoituksena on ollut selvittää, kuinka koulupoliisitoiminta toteutuu Pohjois-Karjalassa. Tutkimuksessa on tehty kysely Kontiolahden yläkoulun 9-luokkalaisille, jonka avulla on pyritty selvittämään koulupoliisivierailuiden määriä sekä niiden hyödyllisyyttä. Ilolan ja Kokkosen tekemän tutkimuksessa selvisi, että koulupoliisitoiminta on vähentynyt Pohjois-Karjalassa vuoden 2013 jälkeen. Tutkimukseen tehtyjen asiantuntijahaastatteluiden perusteella selvisi, että koulupoliisitoiminta pidetään sen vähyydestä huolimatta hyödyllisenä.

Poliisien vierailuista yläkouluilla tehdyssä opinnäytetyössään vuonna 2018 Nina Ilolan ja Mikko Kokkosen tutkivat, miten poliisi vierailee eräässä Pohjois-Karjalassa sijaitsevassa yläkoulussa. Ilolan ja Kokkosen opinnäytetyön (2018) tutkimustuloksena, peruskoulun viimeistä luokkaa Pohjois-Karjalassa Kontiolahdella käyville opiskelijoille tehdyssä kyselyssä ilmeni, että vastaajista lähes puolet (45,5 %) vastasivat poliisiin vierailleen kaksi kertaa heidän koulussaan peruskoulun aikana. Vastaajista noin viidennes (18 %) vastasi poliisiin vierailleen koululla heidän peruskoulunsa aikana kolme kertaa. Noin kuudennes (16,8 %) vastaajista kertoi poliisiin tehneen kouluvierailun heidän peruskoulunsa aikana vain yhden kerran. Vastaajista arviolta joka kymmenes (10,2 %) vastasi poliisiin käyneen koululla heidän peruskoulunsa aikana neljä kertaa ja pieni osa (7,8 %) vastaajista kertoi poliisiin vierailleen heidän peruskoulunsa aikana viidesti tai useammin. (Ilola & Kokkonen 2018, 23–24.)

4.3 Ville Moilanen, 2018

Ville Moilasan opinnäytetyössä *Koulupoliisitoiminnan tilanteen kartoittaminen Rovaniemen yläasteilla: rehtorien näkökulmia koulupoliisitoimintaan Rovaniemen yläasteilla* kartoitettiin koulupoliisitoiminnan tilannetta Rovaniemen yläasteilla. Tutkimuksessa haastatettiin kolmea Rovaniemen yläasteen rehtoria. Opinnäytetyössä saatujen tulosten perusteella toiminnassa olisi kehitettävää. Tutkimuksessa tulee muun muassa ilmi, miten vain yhdessä mainituista kouluista osattiin nimetä koulupoliisi omalle koululle. Moilasan tutkimuksen tuloksena poliisilta toivottiin nykyistä enemmän näkyvyyttä ja läsnäoloa kouluilla.

5 KOULUPOLIISITYÖ MUUALLA

5.1 Iso-Britannia

Englannin Liverpoolissa ensimmäinen poliisin ja nuorten välinen yhteistyöhanke orastavaan rikollisuuteen puuttumiseksi alkoi vuonna 1949. Kuitenkin vuonna 1954 ACTO (Advisory Council on the Treatment of Offenders) ja eräät poliisipäälliköt harkitsivat yhteistyön vaikuttavuutta vuotuisessa konferenssissaan. Kaikki eivät olleet vakuuttuneita poliisin ja nuorison välisen yhteistyön toimivuudesta, jonka seurauksena *lasten ja nuorten komitea* teki selväksi, että he eivät suositelleet projektin omaksumista laajempaan käyttöön maassa, siitäkin huolimatta, että osin työ oli tehty todella hyvin. Niinpä hankkeiden määrän kasvu lakasi, kunnes vuonna 1968 Iso-Britannian sisäministeriö julkaisi dokumenttinsa "*Children in trouble*", jossa he antoivat tunnustusta poliisin ja nuorten välisille yhteistyöhankkeille. Tämän seurauksena toiminta alkoi jälleen yleistymään. Lähes 20 vuotta myöhemmin, yhteistyöhankkeet ovat levinneet jo 17 eri alueelle Englannissa ja Walesissa. (Briers 2004, 7.)

Projekteissa konstaapelien rooli oli luoda hyvä suhde koulujen, kauppojen, yritysten, nuorisojärjestöjen ja sosiaalisten toimijoiden kanssa. Näihin suhteisiin perustuvien kontaktien kautta konstaapelit ottivat tehtäväkseen tutustua nuorisoon ja saada tällä tavoin informaatiota nuorten käyttäytymisestä, etenkin, kun se linkittyi jotenkin rikollisuuteen. Nuoret, jotka osoittivat viitteitä rikollisesta käyttäytymisestä (esimerkiksi: näpistyksiä, sekaantumisia rikollisiin tai ei-toivottuihin henkilöihin ja nuorisohuliganismia), voitiin ohjata valvonnan ja ohjauksen piiriin. (Briers 2004, 7.)

Myöhempi ohjeistus konstaapeleille, jotka työskentelevät kouluissa, keskittyy konstaapeleihin, jotka käyvät kouluissa satunnaisemmin tai työskentelevät kouluissa tilapäisesti. Esimerkkejä nykyaikaisemmista julkaisuista nykymuotoisesta poliisitoiminnasta Englannissa ovat Metropolitan Policen (suom. Suur-Lontoon poliisitoimi) julkaisut *Guidelines for police officers on working with education establishments and community groups* (1998) ja *Police response to incidents in schools* (2001). (Briers 2004, 8.)

5.2 Yhdysvallat

Pohjois-Carolinan yliopiston The Center for the Prevention of School Violence lyhennettynä CPSV:n mukaan, konsepti laittaa konstaapeleja kouluihin tuli ensi kertaa käytäntöön 1950-luvulla Flint Michiganissa, jossa paikallinen poliisiyksikkö omaksui idean yhteisöllisestä poliisista. 1960- ja 1970-lukujen aikana käytäntö alkoi levitä ympäri Yhdysvaltoja, kunnes

toiminta nääntyi 1980-luvulla. Vasta 1990-luvulla projekti alkoi taas saamaan vauhtia ja kehittyi moniksi School Resource Officer (SRO)-projekteiksi, jotka nykyään toimivat ympäri maata. Jatkossa tässä tutkimuksessa käytetään Yhdysvalloissa koulupoliisityötä tekevästä henkilöstä nimitystä *SRO-henkilö*. (Briers 2004, 21.)

SRO-toiminta sisältää kolme pääroolia. 1) Ongelmien ratkoja ja yhteyshenkilö yhteisölle. 2) Kouluttaja ja kasvattaja. 3) Turvallisuus spesialisti tai viranomainen. Yhdysvaltojen kongressi on linjannut SRO-henkilöt vannoutuneiksi viranomaishenkilöiksi, jotka ovat vastuussa turvallisuudesta ja rikosten ennaltaehkäisystä kouluissa. CPVS:n tutkimuksen (CPVS, 1997) mukaan viranomaistehtävät vievät suurimman osan, noin 50%, SRO-henkilön ajasta kouluissa. Toiseksi eniten aikaa vie, noin 30% osuudella, lakipohjainen neuvonta ja vähiten, noin 20% osuudella, lakiperäinen kouluttaminen ja opetus. Tutkimuksessa huomautetaan, että huomioon on otettava kuinka SRO-henkilöiden kouluissa käyttämät ajat eroavat riippuen henkilöstä ja siitä, missä päin maata henkilöt työskentelevät. Briers'in oman havainnon mukaan SRO-henkilöt viettävät yläkouluissa enemmän aikaa viranomaistehtävissä kuin alakouluissa, joissa SRO-henkilöt nauttivat etuoikeudesta viettää enemmän aikaa luokissa pitämässä valistusoppitunteja ja samalla luomassa henkilökohtaisesti suhteita oppilaisiin. (Briers 2004, 22.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Aktiivinen ja tukeva poliisi

Ensimmäisenä teemana haastatteluisa käsiteltiin haastateltavien käsitystä poliisien ja nuorten suhteesta. Kuinka nuoret suhtautuvat poliisiin ja vastavuoroisesti, kuinka poliisit suhtautuvat haastateltavien käsityksen mukaan nuoriin. Kokonaisuutena kaikkien neljän haastateltavan näkemykset nuorten ja poliisien suhteesta olivat pääsääntöisesti yhtenevät. Kaikissa haastatteluisa tuli ilmi, miten nuoret suhtautuvat pääsääntöisesti hyvin ja luottavasti poliisiin virkavaltaana. Myös poliisien koettiin suhtautuvan nuoriin hyvin ja asiallisesti.

Haastateltavien mukaan nuoren suhtautumiseen poliiseja kohtaan vaikuttaa nuoren perheen sosioekonominen asema, omien vanhempien esimerkki suhtautumisesta virkavaltaan sekä kaverien näkemys ja käyttäytyminen virkavaltaa kohtaan. Haastateltujen mukaan perheen sosioekonominen asema näkyy nuorten suhtautumisessa poliisiin etenkin silloin, jos perhe kuuluu väestön köyhempään osaan. Myös perheen asenteet heijastelevat nuorten käsitykseen virkavallasta. Eräs haastateltava toi ilmi näkemyksen siitä, jos lapsi on tottunut asetelmaan jossa *“vilkut välähtävät ja isi lähtee”*, ei lapsen käsitys poliisista voi olla erityisen positiivinen ja tämän kuvan korjaaminen vaatii poliisilta normaalia enemmän positiivisia kohtaamisia kyseisen lapsen kanssa huonon mielikuvan korjaamiseksi.

Vanhemmilla on myös suuri vaikutus siinä, miten lapsi tai nuori ylipäänsä suhtautuu ja reagoi auktoriteetteihin. Jos lapsi tai nuori ei ole tottunut, että kotona vanhemmat toimivat auktoriteettina, ei lapsi ole tottunut auktoriteetteihin ja suhtautuminen poliisinkin on usein tällöin lähtökohtaisesti negatiivinen. Erään haastatellun mukaan nuori ei osaa suhtautua luonnollisesti auktoriteetteihin, jos mallia ei opita jo kotikasvatuksessa.

Useammassa haastattelussa haastateltavat toivat ilmi myös nuorten eräänlaisen esittämisen ja vastustuksen auktoriteetteja kohtaan omien kaverien seurassa. Haastatellut uskoivat, kokivat, että nuoren oikea suhtautuminen poliiseja virkavaltaa kohtaan voi olla täysin erilainen, mitä kaverien edessä annetaan omalla käytöksellä ymmärtää. Haastateltavien näkemys oli, että tällainen tietynlainen auktoriteetin vastustus kuuluu nuoren normaaliin teini-ikään ja on siten osa luonnollista kasvuprosessia, jossa haetaan omia rajoja ja tunnustellaan ympäröivää maailmaa. Kyseinen auktoriteettien vastustaminen ei kohdistu pelkästään virkavaltaan, vaan kaikkiin auktoriteetteihin ja samat nuoret, jotka suhtautuvat negatiivisesti poliisiin suhtautuvat siten myös koulun henkilökuntaan ja ylipäänsä aikuisiin. Kaikki haastateltavat kuitenkin olivat sitä mieltä, että pääosa nuorista suhtautuu poliisiin positiivisesti ja mielenkiinnolla.

Kysyttäessä haastateltavilta, miten heidän käsityksensä mukaan poliisi suhtautuu nuoriin ja kohtelee nuoria, olivat kaikki sitä mieltä, että poliisi osaa olla luonnollisesti nuorten kanssa ja poliisi kohtelee nuoria pääsääntöisesti todella hyvin. Eräs haastateltava toi kuitenkin ilmi toiveensa siitä miten poliisi voisi kohdella nuoria vielä hieman lämpimämmin verrattuna nykypäivään ja ottaa enemmän huomioon nuorten murrosiän tuomia haasteita hallita omaa elämäänsä. Jos nuori ei osaa täysin hallita edes omaa tunne-elämäänsä, kuinka nuori osaisi suhtautua auktoriteettiseen poliisiin normaalisti. Tämän seikan huomioon ottamisen lisäksi haastateltava toivoisi poliisilta vähemmän virkamiesmäisyyttä nuorten kanssa työskennellessä. Liika virkamiesmäisyys voi tuoda nuorelle kuvan kylmästä aikuisesta, jonka päämäärä on pilata nuorten elämä ja hauskanpito. Haastateltavan mukaan omien ajatustensa kanssa solmussa olevalle nuorelle rauhallinen puhuminen ihmisenä ihmiselle toimii paremmin, kuin virkamiesmäinen huutaminen ja käskyttäminen.

Kysyttäessä poliisin roolista nuorten kasvamisessa lapsesta kohti aikuisuutta, haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että poliisin rooli on nimenomaan muita tahoja tukevaa ja poliisi tekee omaa työtään nuorten parissa muiden tehtäviensä ohessa. Kaikki haastateltavat painottivat lasten ja nuorten ensisijaisen kasvatusvastuun olevan kotona. Kotikasvatuksen jälkeen koulu ja poliisi tukevat lapsen kasvua. Koulu ottaa poliisiakin suuremman vastuun kasvatuksesta, jota poliisi voi omalla toiminnallaan ja panoksellaan tukea tilanteissa, joissa kodin tai koulun resurssit tai tiedot eivät riitä nuoren hallitsemiseen.

Kaikki haastateltavat toivat ilmi poliisin ammatillisuuteen kuuluvien rehellisyyden ja tasa-arpuisuuden olevan erinomainen esimerkki ja tukipilari nuorelle. Haastatellun erityisopettajan mukaan:

Poliisi on eräänlainen jatkumo koululle, niin kuin sosiaalitoimikin. Jos sosiaalitoimi tai poliisi joutuu puuttumaan nuoren elämään, ovat nuoren elämän normit ja rakenteet heikolla pohjalla tai jo murtuneet.

Poliisin rooli nimenomaan viranomaisena, lain edustajana ja esimerkkinä aikuisesta koettiin haastateltavien mielestä olennaiseksi poliisin roolissa nuorten kasvatuksessa. Poliisi voi oikoa ristiriitoja, joita esimerkiksi kotikasvatuksen ja lain välillä ilmenee. Näistä eräs haastateltava nosti esille esimerkin nuoresta, jonka kotona vallitsee erittäin rasistinen ilmapiiri, joka väistämättä tarttuu kasvatuksessa nuoreen. Tämän kotona olevan ilmapiirin ja opitun näkökannan nuori tuo koulussa ilmi. Jos vastaavasta tilanteesta aletaan koululla

keskustelemaan nuoren kanssa, voi nuorelle syntyä ristiriita koulun ja vanhempien näkökantojen välille, koulujen ollessa rasismia vastaan. Poliisin tuominen tähän keskusteluun voisi haastateltavan mielestä tuoda puolueettoman ja lainmukaisen kannan nuorelle ja kyseisen kaltaisessa tilanteessa poliisin sanalla on haastateltavan mielestä enemmän painoarvoa, kuin koulun henkilökunnalla tai nuoren vanhemmilla. Poliisi voikin omalla tietotaidollaan oikoa nuoren päässä olevia ristiriitoja jatkuvassa koulun ja kodin luomassa ristitulella.

Usea haastateltava mainitsi poliisin mahdollisuuden omalla toiminnallaan oikoa kotona tai koulussa kavereilta opittuja tapoja ja asenteita suuremmassakin mittakaavassa. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että jos poliisi kohtelee nuoria hyvin, luo nuori oman kuvansa virkavallasta, eikä tällöin kotoa tai kavereilta opittu asenne vaikuta yhtä voimakkaasti nuoren omiin näkemyksiin poliisista. Poliisin asema virkavaltana ja auktoriteettina tuli haastateluissa ilmi myös poliisin puuttumisena nuorten oireiluun jo varhain. Jos nuori on jo lähtenyt niin sanotulle “väärälle uralle” elämässä, voi poliisin varhainen puuttuminen herätellä ja säikyttää nuoren siten, että oireilu ja vääränlainen toiminta loppuu jo yhteen kertaan. Poliisin nopean puuttumisen nuoren käyttäytymiseen jo varhaisessa vaiheessa koettiin haastateltujen keskuudessa olevan tehokasta ja toimivaa.

Teeman viimeisenä haastateltavilta kysyttiin voisiko poliisi ottaa nykyistä enemmän roolia nuorten kasvatuksessa. Haastateltavien näkökannat olivat yhtenevät siinä, miten poliisi vaikuttaa nuoriin ja lapsiin oman työnkuvansa ohessa arjessa. Poliisi luo kuvaa virkavallasta ja aikuisista omalla toiminnallaan oman arkisen työnsä ohessa tehtävillään ja persoonallaan. Haastateltavat eivät siis peräänkuuluttaneet poliisilta välttämättä erityistä toimintaa tai lisäpanostusta nuorten kasvatukseen, eräiden pienten seikkojen huomioon ottamisen lisäksi.

Muutama haastateltava toivoi poliisilta nykyistä hieman tarkempaa ja aktiivisempaa puuttumista nuorten oleilemiseen tietyissä paikoissa vapaa-aikanaan. Nuoret monesti pyörivät ostoskeskuksissa ja puistoissa itseään paljon vanhemmassa seurassa, mikä voi johtaa monien nuorten osalta ensimmäisiin päihdekokeiluihin tai muihin ei toivottuihin aktiviteetteihin. Haastateltavat toivoivat poliisin silmälläpitoa ja reagointia, jos nuoret pyörivät julkisilla paikoilla esimerkiksi juovuksissa tai tupakoimassa. Myös raportointia kouluille ja vanhemmille nuorten oleilemisestä ja lieveilmiöistä toivottiin enemmän.

Eräs haastateltava esitti, jos poliisi voisi esimerkiksi säännöllisin väliajoin tulla vanhempainiltoihin raportoimaan missä nuoret oleilevat ja mitä tekevät. Tällä tavoin nuorten vanhemmat voisivat herätä paremmin oman lapsensa vapaa-ajan käyttäytymiseen. Pääsääntöisesti

haastateltavat olivat tyytyväisiä poliisin panokseen nuorten elämässä poliisi työn ohella tapahtuvien kohtaamisten kautta. Haastateltavien näkemys poliisin realistisista mahdollisuuksista puuttua nuorten toimintaan aktiivisemmin oli yhtenevä ja realistinen siinä, että poliisi ei oman työnsä ohessa ehdi puuttua kaikkeen, vaan suurin vastuu nuorten vapaa-ajan toiminnasta on lasten vanhemmilla.

6.2 Poliisi koulussa

Toisena teemana haastatteluissa käytiin läpi haastateltavien näkemyksiä poliisin roolista kouluissa. Haastateltavat olivat kaikki yksimielisiä siitä, että poliisilla on selvästi erityinen rooli kouluissa. Poliisi toimii kouluissa yhtenä yhteistyötahona muun muassa konsultaatiota varten. Poliisi on yhteistyötaho, jolta voi saada neuvoa ja tukea tilanteissa, joissa koululla ei riitä tietotaito tai valtuudet toimia. Poliisin asema kouluissa konsultaation lisäksi korostuu poliisien pitämien valistus- ja opetustilaisuuksien seurauksena tapahtuvan vaikuttavuuden kautta tai poliisin osallistumisena esimerkiksi opintomessuille esittelemässä kalustoaan ja toimintaansa.

Kaikkien haastateltavien näkemyksen mukaan poliisin pitämien valistustilaisuuksien tarve ja kysyntä on suuri. Koulun henkilökunta kokee valistustilaisuudet hyvinä paikkoina antaa nuorille ja lapsille opetusta valituista teemoista. Myös nuoret ovat pitäneet tilaisuuksista ja odottavat niitä innoissaan, jos niistä on opiskelijoille etukäteen ilmoitettu. Haastatteluissa esille tulleita valistustilaisuuksien aiheita olivat muun muassa lakikasvatus, liikennekasvatus, päihdekasvatus, paloturvallisuus ja vahingonkorvausvastuusta kertominen. Haastatellut toivoivat enemmän opastusta päihteiden sekä netin ja sosiaalisen median luomista vaaroista.

Valtaosa tilaisuuksista on pidetty haastateltavien edustamissa kouluissa lakikasvatukseen ja liikennevalistukseen liittyen. Lakikasvatustilaisuuksissa nuorille on opetettu esimerkiksi rikosten seurauksista tai vahingonkorvausvelvollisuudesta tiettyjen tekojen yhteydessä. Liikennevalistustilaisuuksissa nuorille on opetettu liikennesääntöjä, kerrottu sääntöjen rikkomisen aiheuttamista riskeistä sekä pidetty yläkoulu ikäisille moporatsioita. Erään haastateltavan koulussa tulevasta moporatsiasta ilmoittaminen aiheutti sen, ettei nuoret uskaltaneet kyseisenä päivänä tulla mopoillaan kouluun, vaikka tilaisuuden lähtökohtaisena ideana ei ollut ollut rankoa sääntöjen vastaisten mopojen omistajia. Tilaisuuden ideana oli ollut ennemminkin tarkistaa mopojen turvallisuus ja maantiekelpoisuus nuorten oman turvallisuuden näkökulmasta.

Valistustilaisuuksissa korostu hyvin pitkälti ajankohtaisuus. Mitkä ovat lieveilmiöitä yhteiskunnassa ja mihin nuoret aikaansa käyttävät. Haastateltavat toivoisivat kuitenkin vieläkin enemmän tilaisuuksilta ajankohtaisiin ilmiöihin puuttumista. Etenkin nykypäivänä koko ajan enemmän netissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuviin asioihin nuoret haastateltujen mielestä voisivat tarvita enemmän opastusta, vaikka nuoret itse kokevatkin osaavansa toimia netissä ja sosiaalisessa mediassa turvallisesti. Erään haastateltavan mielestä netissä tapahtuvien seksuaalisten häirintöjen määrä alkaa olla erittäin huolestuttavalla tasolla ja nuoret eivät itse ymmärrä mikä kaikki voidaan laskea rikolliseksi toiminnaksi, kuten esimerkiksi seksuaaliseksi häirinnäksi. Haastateltavan mukaan molemmat, sekä nuoret, että aikuiset ovat huolissa netti- ja sosiaalisen median maailmojen kanssa.

Kysyttäessä haastateltavilta tilaisuuksien vaikuttavuudesta ja tilaisuuksien pitäjien ammattitaidosta, vastauksena haastateltavat kertoivat joko, että tilaisuuksilla eivät ole huomanneet mitään konkreettista muutosta nuorten toimintaan, tai, että tilaisuudet aiheuttavat korkeintaan vähäksi aikaa tilaisuuden jälkeen nuorissa pienen kuuliaisuuspiikin, joka ajan saatossa kuitenkin laskee ja tilanne palaa ennalleen. Haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että vaikei tilaisuudet itsessään näy konkreettina nuorten käyttäytymisessä, jäivät nuoret selvästi miettimään ja keskustelemaan aiheista. Erään haastatellun näkemyksen mukaan jo pelkääntään aiheista kavereiden ja kotiväen kanssa keskusteleminen voi edesauttaa ennaltaehkäisevästi syrjäytymistä tai muuta ei toivottua toimintaa.

Kaikki haastateltavat pitivät omien koulujensa tilaisuuksien pitäjiä ammattitaitoisina ja motivoituneina. Erään haastateltavan mukaan tilaisuuksien pitämisessä voi olla riskinä esiintyjän mahdollinen ammattitaidottomuus tai motivaation puute toimintaan kohtaan. Haastateltavan idea esiintyjän epäpätevyydestä työhön oli hypoteettinen, eikä haastatellulla itsellään ollut huonoja kokemuksia esiintyjistä.

Jos esiintyjä antaa itsestään kuvan, ettei homma kiinnosta, tuhoaa se kaiken muunkin hedelmällisyyden yhteistyöltä. Myös nuoret huomaavat, jos puhujaa ei kiinnosta pitää valistustilaisuuksia. Jokainen haastateltava kertoi suurimman vaikuttimen tilaisuuden ja puhujan vaikuttavuudessa olevan puhujan oma persoona. Jos puhuja on nuorille luonteva ja uskottava ja puhujan persoona sopii työhön, menee viesti perille huolimatta siitä, onko opetusmateriaali hyvää tai ovatko muut ulkoiset seikat tilaisuudessa kohdillaan.

Kehitysehdotuksina poliisin koulutoimintaan ja tilaisuuksien pitämiseen haastateltavat esittivät materiaalien päivittämisen ja tilaisuuksien aiheiden monipuolistamisen. Nimenomaan

aiheiksi kaivattiin ajankohtaisia aiheita, kuten seksuaalinen häirintään liittyvät lieveilmiöt ja sosiaalinen media tai muu netissä tapahtuva toiminta. Myös aiheiden jakamista jokaiselle vuosikursseille erikseen ehdotettiin. Tällöin jokaiselle vuosikurssille pidettäisiin opetusta ja valistusta nimenomaan siihen ikään ajankohtaisista aiheista. Varsinaisia ongelmia tilaisuuksista haastateltavat eivät kuitenkaan kertoneet. Kehittämisehdotukset olivat hypoteettisia vastaisuuden varalle ja toiminnan edelleen kehittämiseksi.

Poliisi tai poliisin edustaja on vierailut haastateltujen kouluissa keskimäärin yhdestä viiteen kertaa lukuvuodessa. Jos oletuksena olisi, että poliisi vieraillee kouluilla kerran vuodessa, olisi jokaisen nuoren pitänyt kohdata poliisi keskimäärin kolme kertaa yläkoulunsa aikana. Vierailujen lisäksi poliisi on vierailut haastateltavien kouluissa erillisten tapausten johdosta yhdestä neljään kertaa vuodessa. Joissain kouluissa poliisi on osallistunut myös koulun oppilashuollon palavereihin. Lähes jokainen haastateltava kertoi heidän koulussaan tilaisuuksien käyneen pitämässä pääsääntöisesti Joensuun poliisiasemalla toimivan ankkuritiimin erityisnuorisotyöntekijän. Poliisimiesten vierailut olivat harvinaisempia.

Vierailutahtia pidettiin haastateltujen keskuudessa pääsääntöisesti riittävänä poliisin nykytilaan nähden. Jokainen haastateltu oli kuitenkin sitä mieltä, että enemmänkin voisi vierailuja tehdä. Esimerkkinä nostettiin poliisin mahdolliset vierailut, vaikka vain esittelemässä kalustoaan, jonka yhteydessä oltaisiin näkyvillä kouluissa. Pelkkä poliisin läsnäolo koettiin hyväksi, eikä vierailuihin kaivattu aina välttämättä tajunnan räjäyttävää sisältöä tai erityistä agenda.

Teeman viimeisenä aiheena keskusteltiin siitä, tarvitaanko kouluille vakituisia nimettyjä koulupoliiseja ja onko vierailijan tai koulupoliisin iällä, sukupuolella tai asustuksella väliä. Haastateltavat pitivät vakituisen tehtävään nimetyn henkilön määrittämisestä hyvänä oppilaiden sekä henkilökunnan ja etenkin henkilökunnan kannalta. Henkilön ulkoisista ominaisuuksista haastateltavien mielipiteet erosivat.

Haastateltujen mielestä vakituinen tuttu henkilö helpottaa kouluhenkilökunnan näkökulmasta yhteydenpitoa koulun ja poliisin välillä. Tutulle henkilölle yhteydenpitäminen on luontevampaa ja kynnys ottaa yhteyttä on haastateltujen mielestä tällöin huomattavasti matalampi. Haastateltavat kokivat, ettei nuorille ole niin suurta väliä onko puhuja aina sama. Yhden haastatellun mielestä sama puhuja on tutumpi nuorillekin ja se haastatellun mielestä se voi joissain tilanteissa auttaa ja helpottaa. Haastatellun mielestä kuitenkin pääsääntöisesti nuorille ei tunnu olevan väliä kuka puhuja on.

Siitä onko koulupoliisin ulkoisilla seikoilla, kuten iällä, sukupuolella tai vaatetuksella merkitystä, haastatellut antoivat eriäviä mielipiteitä. Moni haastatelluista koki, että nuorten on helpompi samaistua nuoreen poliisiin tai muuhun puhujaan. Haastateltu erityisopettaja muotoili asian seuraavasti:

Vanha puhuja voi tuntua pystyyn kuolleelta dinosaurukselta, joka ei ymmärrä nuoria.

Eräs haastateltu oli sitä mieltä, että nuori poliisi voi olla opiskelijoille jopa ihailun kohde tai eräänlainen esikuva, jolloin kyseinen henkilö pystyy vaikuttamaan nuoriin huomattavasti tehokkaammin, kuin vanhempi puhuja. Toisaalta haastateltavien yhteinen näkemys oli, että vanhuus ja ikä tuo kokemusta ja auktoriteettia. Haastatellut kokivat, että paljon on väliä aiheesta, josta keskustellaan, miten ikä vaikuttaa puhujan uskottavuuteen. Jos aiheena on jokin vakava asia, kokivat haastatellut, että esiintyjän kokemus ja ikä ovat ehdottomia etuja. Vanhempi puhuja antaa nuorille kokeneemman ja asiantuntevamman kuvan.

Sukupuolella haastatellut eivät kokeneet olevan väliä muuten kuin, että saman sukupuolen edustajaan voi olla helpompi samaistua puhuttaessa herkistä aiheista. Jos aiheena on jokin yleismaallinen, joka ei ole niin sukupuolisidonnainen, haastatellut eivät kokeneet poliisin sukupuolella olevan väliä. Yksi haastateltu arveli kuitenkin vanhan näkökannan mukaan miehellä vielä nykyaikana olevan poliisina auktoriteettia enemmän verrattuna naiseen. Haastateltu toivoi kouluvierailuille kuitenkin nimenomaan enemmän naispoliiseja, koska hänen edustamassaan koulussa on merkittävä määrä maahanmuuttajataustaisia nuoria, joille haastatellun mielestä olisi hyvä näyttää, että Suomessa poliisin arvostetussa ammatissa voi toimia nainen yhtä hyvin, kuin mieskin.

Haastatellun rehtorin mielipide poliisin iän ja sukupuolen merkityksestä hänen uskottavuutensa ja vaikuttavuuteen erosi selvästi kolmesta muusta haastatellusta. Kyseinen haastateltu oli sitä mieltä, että:

Vain persoonalla on väliä, ei sukupuolella tai iällä. Voi olla, että on helpompi samaistua johonkin tiettyyn henkilöön, mutta ammattitaito ja persoona ratkaisee eniten, eikä ikä tai sukupuoli.

Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siinä, että kouluissa poliisin olisi hyvä käyttää virkapukua, ellei käynti liity johonkin yksittäiseen oppilaaseen. Jos käynti liittyy yksittäiseen

opiskelijaan, olisi parempi olla siviilivaatteissa, ettei herätetä liikaa huomiota. Haastateltavat kertoivat virkapuvun tuovan uskottavuutta poliisille ja painoarvoa poliisin sanomalle. Virkapuku myös ”hätkähdyttää” ja osin pelottaa siinä määrin, että kaikista pahimmat huutelijat ja vitsin heittäjät eivät uskalla huudella ja viedä keskustelua sivuraiteille. Yksi haastatelluista toi ilmi, että virkapuku riittää kuitenkin vain tiettyyn pisteeseen asti, jonka jälkeen esiintyjällä on oltava jo jotain sanottavaa. Virkapukukaan ei tee autuaaksi ja poliisi ei voi paeta virkapukunsa taakse, vaan nuoret ja etenkin kouluhenkilökunta huomaavat, jos esiintyjällä ei ole mitään järkevää sanottavaa. Yksi haastateltu esitti, että etenkin pienille lapsille tai muuten aroille yksilöille virkapuku voi tehdä poliisista etäisemmän ja vaikeammin lähestyttävän. Kuitenkin yleisin mielipide haastateltujen keskuudessa oli, että virkapuku ei pelota lapsia tai nosta kynnystä ottaa kontaktia poliisiin.

6.3 Yhteistyötä yhteyttä pitämällä

Kolmantena teemana haastatteluissa käytiin läpi koulujen ja poliisin yhteistyötä ja yhteistyön mahdollisia kehittämistarpeita. Pääsääntöisesti haastatellut olivat tyytyväisiä heidän kokemuksensa mukaan poliisin ja koulujen yhteistyön tasoon. Haastatteluissa eriteltiin yhteistyötä kouluissa tapahtuvaan ja koulun ulkopuolella tapahtuvaan.

Suurimpana kehittämissuunnitelmana haastatellut esittivät toiveen yhteistyön tai nimenomaan yhteistyöhön liittyvän yhteydenpidon kehittämiseen. Monien mielestä poliisiin saa tarvittaessa hyvin yhteyden ja poliisi tulee paikalle, jos poliisia tarvitaan kouluilla. Ongelmaksi haastatellut kokivat yhteydenpidon yksipuolisuuden. Haastatellut kokivat, että poliisi voisi enemmän ottaa yhteyttä kouluihin ja tarjota palvelujaan sen sijaan, että kouluilta joka kerta erikseen kysytään poliisia paikalle pitämään esimerkiksi jokin valistustilaisuus. Haastateltujen ajatuksena kyseisen poliisin koulujen suuntaan pitämän yhteydenpidon vähäisyytenä on se, että kouluilla ei ole tietoa mitä kaikkea poliisilla on tarjota kouluille. Jos koulut eivät tiedä mitä kaikkea poliisilla on tarjota kouluille, ei koulut osaa toivoa kaikkea mahdollista.

Toisena kehityskohteenä osa haastatelluista näkivät ajoittaisen tavoittamisvaikeuden poliisin suuntaan kiireellisissä tapauksissa. Osalla haastatelluista oli työpuhelimessaan numero, johon soittaa, jos tarvitsee poliisilta nopeasti neuvoa tai apua ongelmatilanteessa. Kaikilla haastatelluilla ei tällaista numeroa kuitenkaan ollut. Haastateltujen mukaan olisikin hyvä, jos olisi jokin nimetty poliisi, joka olisi aina koulujen tavoitettavissa vähintään puhelimen välityksellä.

Erään haastatellun mukaan yhteydenpito perustuu nykyään erittäin paljon henkilösuhteisiin ja kontakteihin työajan ulkopuolella. Työn ulkopuoliset kontaktit auttavat töissä, jos tarvitsee saada tietty henkilö kiinni kiireellisesti johonkin työtehtävään liittyen. Yksi kehityskohde haastateltujen suunnalta olikin työajan ulkopuolinen verkostoituminen, joka voisi kantaa hedelmää myös työajalle. Kontaktien luominen yhteisten vapaa-ajan tapahtumien kautta henkilökuntien kesken voisi madaltaa yhteydenottoa työaikana ja uusia toimivia linkkejä yhteistyöhön voitaisiin löytää tätä kautta.

Kolmas kehitysidea koulujen ja poliisin yhteistyön kehittämiseksi oli ammattitaidon levittäminen yhteisten koulutusten kautta. Poliisilla, puolustusvoimilla, tullilla tai rajavartiolaitoksella voisi olla muun muassa johtamiskokemusta, josta voisi olla hyötyä myös koulumaailmassa. Vastavuoroisesti koulun henkilökunta voisi kouluttaa viranomaisia pedagogisten taitojen osalta kohtaamaan nuoria ja lapsia tavalla, jota lapset ja nuoret ymmärtävät. Monella poliisilla ei välttämättä ole käsitystä, mitä lapsen pään sisällä liikkuu ja miten lapsen ajatusmaailma toimii, jolloin tietyn halutun viestin välittäminen lapselle on hankalampaa kuin jos asiasta olisi annettu koulutusta ja havainnollistavia esimerkkejä.

Viimeisenä kehitysehdotuksena haastatellut esittivät, että poliisi tulisi koulujen vanhempainiltoihin kertomaan nuorten tilanteesta poliisin näkökulmasta. Molemmipuoliset tilannekartoitukset palvelisivat haastateltavien mielestä kaikkia. Koulu ja vanhemmat saisivat tietoa nuorten lieveilmiöistä ja käyttäytymisestä, ja samalla poliisi saisi ymmärrystä nuorien elämästä ja käyttäytymisestä kouluissa. Kouluilla on paljon tietoa nuorista ja opettajat kuulevat oman työnsä ohessa nuorten elämästä asioita, jotka voisivat olla hyödyllisiä viranomaisille. Erään haastatellun mukaan kouluissa kuulee työn ohessa muun muassa tulevista juhlista ja nuorten kokoontumisista tai paukkupommi iskuista, jotka saattaisivat kiinnostaa viranomaisia, ja jotka olisi mahdollista saada aktiivisemmalla tiedonvaihdolla nopeammin viranomaisten tietoon.

Kaiken kaikkiaan yhteydenpitoon toivottaisiin haastateltavien puolesta jouhevuuutta ja aktiivisempaa otetta. Yhteydenpidon ei välttämättä tarvitse olla tiettyyn nuoreen liittyvän oireilun raportoimista, vaan yleistasoista tiedon levittämistä. Tietynlaista alue- tai korttelipoliisijatteluun toivottaisiin myös takaisin, jolloin poliisit olisivat tietoisempia nimenomaan jonkin tietyn alueen erityispiirteistä ja sen alueen nuorten tilanteesta ja muotivirtauksista.

Teeman lopuksi jokaista haastateltavaa pyydettiin esittämään, onko hänen toimenkuvansa ja poliisin välisessä yhteistyölinkissä jotain erityispiirteitä ja löytyisikö linkistä jotain

kehitettävää tai uutta kokeilemisen arvoista. Jokainen haastateltu toimii eri tehtävässä yläkouluissa, jolloin jokaisen suhde ja liittymäkohta poliisiin on hieman erilainen toisistaan.

Haastateltu rehtori kertoo, kuinka hän rehtorina vastaa koulutoiminnan laillisuudesta ja arviolta 80 prosentissa tapauksista rehtori ottaa yhteyttä poliisiin. Rehtori ohjeistaa opiskelija-huoltoa ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon tarvittaessa. Yhteistyö perustuu ihmisten verkostoitumiseen ja ihmisten tuntemiseen. Rehtorin mukaan on sama miksi kontakteja pitää, kunhan niitä pitää. Rehtorin mukaan mitä tutumpi henkilö, sitä helpompi pitää kontakteja on ylläpitää. Rehtorin mukaan kaupungin erityisnuorisotyöntekijä on loistava työntekijä poliisinkin ankkuritiimissä, koska kaupungin työntekijänä hän on eri tavalla sisällä myös koulujen maailmasta verrattuna poliisiin.

Haastatellun kuraattorin mukaan tällä hetkellä toiminta ja yhteistyö koulun ja kuraattorien välillä on selkeää. Koulukuraattorit osana opiskelijahuoltoa ovat ennaltaehkäisevä palvelu, joten he eivät voi tehdä asioita, jotka ovat vastentahtoisia opiskelijoille. Kuraattorit voivat auttaa palvelujen järjestämisessä, mutteivat varsinaisesti toimi itse. Esimerkiksi väkivaltatapauksissa kuraattorit voivat välittää tiedon poliisille, mutteivat osallistu itse tutkintaan.

Haastateltu erityisopettaja kuvailee työnsä erityispiirteitä seuraavasti:

Kyseessä on erityisoppilaita, joiden osalta yhteistyö ja tilannekartoitus poliisin kanssa olisi erityisen tärkeää. Monesti erityisoppilaat joutuvat helpommin ongelmiin tai hakeutuvat ongelmiin helpommin, muihin nuoriin verrattuna.

Erityisopettajan mukaan tietoisuus koko kentän alalla auttaisi molempia osapuolia sekä poliisia, että opettajia. Erityisopettaja painotti molemminpuolisen yhteydenpidon tärkeyttä ja toivoi enemmän tiedon jakoa siitä, miten nuorilla menee. Erityisopettaja toivoi myös täsmä käyntejä ja iskuja tapauskohtaisesti nuorten keskuudessa ilmenevien lieveilmiöiden johdosta. Erityisopettaja toivoi poliisin käyntejä, joiden aiheesta saisi toivoa itse. Aiheita olisivat esimerkiksi: kannabis, sosiaalisen median kuvien levittäminen.

Haastatellun opinto-ohjaajan mukaan poliisi voisi tulla opinto-ohjaajan pitämille oppitunneille kertomaan poliisissa työstä. Siinä varjolla olisi mahdollista nuorten kysyä muistakin asioista, joita opiskelijoiden mieleen tulee. Opinto-ohjaaja korosti etenkin vierailujen poliisipöytäkirjoilta olevan toivottuja ja mahdollisesti haluttuja myös oppilaiden puolelta.

6.4 Kokemuksia koulupoliisityöstä

Neljäntenä teemana haastateltavien kanssa keskusteltiin parhaista ja huonoimmista puolista koulupoliisityössä. Palautteet työstä olivat suurimmilta osin positiivisia ja osa haastateltavista joutuivat selvästi miettimään löytääkseen negatiivista sanottavaa toiminnasta.

Suurimpana positiivisena puolena kaikissa haastatteluissa nousi esille Joensuussa koulutyötä tekevien henkilöiden ammattitaito ja motivoituneisuus työtä kohtaan. Suurimmaksi osaksi kouluvierailuja Joensuussa haastateltujen kouluilla tekee kaupungin erityisnuorisotyöntekijä, joka toimii osana Joensuun poliisiaseman ankkuritiimiä. Erityisnuorisotyöntekijän positiivisina puolina pidettiin henkilön roolia poliisin ja kaupungin välillä. Haastatellut pitivät erityisnuorisotyöntekijää luontevana ja toimivana linkkinä toimijoiden välillä. Erityisnuorisotyöntekijän koettiin ymmärtävän koulujen tarpeita paremmin, kuin poliisien oman asemansa johdosta kaupungin työntekijänä. Hänen koettiin osaavan ottaa huomioon koulut ja sen oppilaat paremmin toiminnassaan ja vierailuillaan. Haastateltujen mukaan oppilaat mieltävät kaupungin erityisnuorisotyöntekijän poliisiksi, joten vaikuttavuus eroa haastatellut eivät nähneet erityisnuorisotyöntekijän ja poliisin välillä.

Toisena positiivisena asiana haastatteluissa nousi poliisin rooli auktoriteettina. Poliisi on turvallinen yhteistyökumppani, johon koulut voivat turvautua hankalissa tilanteissa. Poliisi tarjoaa lakitietouden lisäksi myös konkreettista turvaa kanssakäymiseen esimerkiksi hankalien vanhempien kanssa oppilashuoltokohtaamisissa. Poliisin auktoriteetti aseman koettiin myös vaikuttavan nuoriin tehokkaammin verrattuna koulun henkilökuntaan. Poliisin sanalla koettiin olevan enemmän painoarvoa ja nuoret tottelevat poliisia mieluummin, kuin opettajaa. Poliisin auktoriteetin koettiin tuovan painoarvoa myös koulun kanssakäyntiin muiden toimijoiden kanssa. Eräs haastateltu kertoo koulun tekemän lastensuojeluilmoituksen vastaanoton olevan sosiaalipuolella huomattavasti erilainen, jos poliisikin on kiinnostunut asiasta ja seisoo ilmoituksen takana.

Poliisin koettiin myös olevan erinomainen esimerkki aikuisesta, joka on tasapuolinen ja ystävällinen kaikille huolimatta henkilön taustasta tai elämäntilanteesta. Hyvän kuvan koettiin kantavan pitkälle ja vaikuttavan nuoriin myös myöhemmin elämässä. Poliisin näkyvyys kouluissa koettiin tärkeäksi myös siksi, ettei poliisi näy vain negatiivisissa yhteyksissä, vaan poliisin kanssa voi olla tekemisissä luontevasti positiivisissakin yhteyksissä.

Negatiivisina asioina haastatteluissa nousi esille koulupoliiseiden tai muiden kouluilla toimivien henkilöiden mahdollinen epäammattimaisuus, joka pahimmillaan voi tuhota koko yhteistyökuvion. Myös yhteydenpidon ja toiminnan ajoittainen yksipuolisuus ja tiukkuus, joka haastateltujen mukaan painottuu pitkälti koulujen yhteydenottoihin ja aktiivisuuteen poliisin suuntaan, eikä päinvastoin, koettiin negatiiviseksi.

Eräs haastateltava nosti esille toiveen yhteydenpidon laajentamiseen tapauksissa, joissa koulussa on tapahtunut jokin rikos tai rikollinen teko. Kouluissa ei ole tietoa, kuinka asian käsittely etenee rikosprosessissa, kun samalla koulussa rikoksen tai rikollisen teon osapuolet saattavat nähdä toisensa päivittäin ja joutua olemaan jopa tekemisissä keskenään. Haastatellun mielestä koulujen olisi hyvä tietää nykyistä paremmin prosessin eteneminen, jotta osapuolten mahdollista kanssakäymistä voitaisiin rajoittaa.

Ylipäänsä poliisin toivottiin tarjoavan enemmän omia palvelujaan kouluille sekä käymään koululla tapaamassa nuoria aktiivisemmin, että poliisin läsnä oloon ja poliisin kanssa toimimiseen totuttaisiin jo nuorena. Poliisilta myös toivottiin enemmän mahdollisuuksia järjestää esimerkiksi asemaesittelyjä, putkavierailuja tai kalustoesittelyjä, jolloin toiminta ei olisi nuorille niin salaperäisen oloista.

6.5 Koulupoliisi 2.0

Viimeisenä teemana haastatteluissa haastateltavilta pyydettiin ehdotusta poliisin uudeksi työmuodoksi kouluissa. Tarkoitus oli saada jokin idea ja toimintamalli, jota ei ole toteutettu tarpeeksi laajasti tai jota ei ole kokeiltu ollenkaan. Haastateltavia ohjeistettiin olemaan välittämättä mahdollisista resurssiasioista ja käytännön järjestelyistä.

Haastateltavista jokaisen tausta-ajatuksena uuden toiminnan kehittämisessä oli osallistaa nuoria ja koulujen oppilaskuntia enemmän ja päästää nuoria ideoimaan kohtaamisia entistä enemmän aikuisten päätäntävällän ohi. Toiminnallisuuden lisääminen oli myös jokaisen idean taustalla. Nuoret saavat istua tarpeeksi jo oppitunneilla, jolloin poliisien kanssa toiminnan toivottaisiin olevan enemmän jotain toiminnallista ja osallistavaa.

Yhtenä ideana toiminnallisesta ja osallistavasta toiminnasta oli poliisin nuorille järjestämä päivä, jossa olisi erilaisia pisteitä, joilla jokaisella olisi erilainen teema. Nuoret saisivat itse toivoa ja ideoida pisteiden teemoja. Jokainen teema olisi erillinen ja käsittelisi esimerkiksi päihdekasvatusta tai jotakin sosiaaliseen mediaan liittyvää asiaa. Osa pisteistä olisivat

tietoiskuja, joissa nuoret voivat kysellä alojensa ammattilaisilta teemasta. Osa pisteistä olisivat toiminnallisia aktiviteettejä, joissa nuoret saisivat tehdä itse jotain. Toiminnallisia pisteitä voisivat olla esimerkiksi poliisiammattikorkeakoulun pääsykokeiden fyysisten osioiden kokeilu tai jokin itsepuolustus piste, jossa nuoret voisivat kokeilla esimerkiksi teleskooppipatukalla lyömistä tai aggressiivisen kohdehenkilön kiinniottamista poliisin avustuksella. Haastattelun mukaan pisteiden teemat ja aktiviteetit voivat olla laidasta laitaan, kunhan ne ovat nuorten itsensä toivomia ja nuoria kiinnostavia asioita, jolloin nuoret jaksavat keskittyä aiheisiin paremmin.

Yksi kehitysidea käsitteli palaamista entisaikojen koulupoliisimalliin, jossa poliisit saattoivat tulla normaaleille oppitunneille mukaan tutustumaan nuoriin. Oppituntien ohessa poliisit ovat tavattavissa ja nuorten käytettävissä. Nuoret pystyivät kyselemään asioita henkilökohtaisesti, joita eivät kehtaa kysyä muiden kuullen. Tässäkin ideassa nuorien osallistaminen ja nuorten toiveiden kuuleminen nousisi tärkeään asemaan. Nuoret saisivat itse toivoa keskustelunaiheita ja teemoja käsiteltäville asioille.

Yhtenä ideana haastatellut antoivat vanhempainilta, jossa poliisin edustaja voisi olla kertomassa vanhemmille nuorten tilanteesta ja paikoista, joissa nuoret pyöriivät. Poliisi voisi jakaa vanhemmille koulun ohi suoraan asioita, jotka ovat poliisin näkökulmasta katsottuna ongelmallisia. Poliisi voisi myös pitää vanhemmille kasvatusta muun muassa sosiaalisen median ja netin vaaroista tai valistaa vanhempia tarkkailemaan lastensa käyttäytymistä ja seuramaan missä oma lapsi viettää vapaa-aikaansa. Vastavuoroisesti vanhemmat voisivat esittää kysymyksiä ja toiveita poliisille.

Kokemusasiantuntijoiden käyttäminen opetuksessa koettiin haastateltavien keskuudessa myös hyväksi tavaksi vaikuttaa nuoriin. Haastateltavien mielestä esimerkiksi järjestetyt vierailut vankiloissa tai päihdekuntoutuslaitoksissa voisivat olla mahdollisia vierailukohteita yläkouluikäisille nuorille. Myös vankiloissa tuomiotaan kärsineiden henkilöiden tai päihdeongelmista kärsineiden henkilöiden tuominen opiskelijoiden tavattavaksi koettiin pääsääntöisesti hyväksi mahdollisuudeksi. Entisen vangin tai huumeidenkäyttäjän kertomus voisi saada lapsen ajattelemaan omaa toimintaansa uudesta näkökulmasta. Jos lapsille ja nuorille tarjoaisi mahdollisuuden tavata ihmisiä, jotka ovat kokeneet paljon negatiivisia asioita elämässään ja selvinneet, voisivat nuoret saada uutta toivoa elämäänsä ja muuttaa toimintaansa ehkäistäkseen omassa elämässä yhteiskunnan ulkopuolelle ajautumisen.

Yksi haastatelluista piti edellä mainittua toiminta-ajatusta kuitenkin liian rajuna ja visuaalisena nuorille. Haastattelun mukaan, riippuen nuoren omasta perhetaustasta, voi nuoren oma koti elämä olla niin lähellä näitä kokemusasiantuntijoita, että toiminnan näyttäminen kouluissa voisi olla liikaa osalle nuorista. Toiminta vaatisi toteutuessaan hienotunteisuutta ja vapaaehtoisuutta, ettei ketään nuorta pakoteta kokemaan asioita, jotka eivät ole heille haluttuja.

Haastattelujen lopuksi haastateltaville esiteltiin tutkijan oma näkemys mahdollisesta tulevaisuuden koulupoliisiyömuodosta. Haastateltavia pyydettiin esittämään omat mielipiteensä tutkijan toimintamallista ja sen mahdollisuuksista toimia tosielämässä suomalaisessa yläkoulussa.

Tutkijan näkemyksen mukaan poliisin tulisi olla kouluilla tavoitettavissa samankaltaisesti, kuin nykyään kouluilla on koulukuraattori, koulupsykologi ja terveydenhoitaja. Tutkijan mielestä, jos poliisi pitäisi kouluilla säännöllisesti vastaanottoa, nuoret pääsisivät keskustelemaan turvallisessa ilmapiirissä virkavallan edustajalle. Poliisin ja nuorten välisissä keskusteluissa ja kohtaamisissa voisi nousta esille asioita, joita nuoret eivät uskalla kertoa koulukuraattorille, koulupsykologille tai terveydenhoitajalle.

Kukin haastateltava piti tutkijan ajatusta poliisin vastaanotosta koululla kokeilemisen arvoisena ideana. Haastateltavat olivat yhteneviä myös mielipiteessään siitä, kuinka vastaanoton toimivuus edellyttäisi sen harkittua suunnittelemista ja toiminnan idean avaamista nuorille. Haastateltavien mukaan nuorten luottamus vastaanottoa pitävää poliisia kohtaan tulee olla ehdottoman hyvä. Henkilön tulee olla sellainen, että nuoret uskoutuvat hänelle, muuten vastaanotosta voi tulla opiskelijoille pakopaikka, jonne mennään juttelemaan arkipäiväisiä asioita pois oppitunneilta.

Haastateltavien mielestä aiheet, joista nuoret vastaanotolle tulisivat juttelemaan voisivat olla laidasta laitaan. Aluksi keskustelunaiheet voisivat pyöriä enemmän arkipäiväisissä asioissa, kuten miten päästä poliisiammattikorkeakouluun, mutta kun poliisi tulisi tutummaksi nuorille, aiheet voisivat muuttua enemmän siihen, että nuoret uskaltaisivat tulla kertomaan heihin kohdistuneista rikoksista. Yksi haastateltavista koki, että myös opettajilla voisi olla tarvetta päästä juttelemaan poliisin kanssa rauhassa kahden kesken, jolloin toimintamalli ei olisi vain opiskelijoiden käytössä.

Kysyttäessä vastaanotto toimintaa tekevän poliisin ulkoisista ominaisuuksista ja niiden vaikutuksesta nuorten suhtautumiseen toiminnasta, haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että arkaluontoisissa asioissa poliisin olisi hyvä olla samaa sukupuolta oppilaan kanssa. Yksi haastateltava kuitenkin korosti, että jos nuorella on oikeasti hätä, hän hakee apua huolimatta avuntarjoajan sukupuolesta tai iästä ja uskoutuu tarvittaessa huolimatta kyseisistä seikoista. Sukupuolen merkitys tuli ilmi myös ajatuksena siitä, että nuorten voisi olla helpompi uskoutua enemmän *äitihahmolle*, kuin *isähahmolle*. Haastateltavan mukaan kyseinen suhtautuminen kuitenkin riippuu nuoren omasta äiti- tai isäsuhteesta.

Yleisestä haastateltavien keskuudessa äiti- ja isähahmot koettiin luotettavimmiksi ja turvallisemmiksi, kuin nuoremmat roolimallit. Toisaalta haastateltavat kokivat nuorien mahdollisesti samaistuvan paremmin lähempänä omaa ikäänsä oleviin poliiseihin, jolloin *isovelji-* tai *isosiskohahmoille* voisi olla kysyntää tietyissä tilanteissa. Ehdotuksena eräältä haastateltavalta tuli idea, että poliisi olisi vuoroin nainen ja vuoroin mies, jolloin kaikille nuorille löytyisi poliisi kenen kanssa keskustella, jos nuori kokee, että poliisin sukupuoli on kynnyskysymys vastaanotolle hakeutumisessa. Myös tutkijan ehdottamassa toimintamallissa haastateltavat kokivat, että loppujen lopuksi eniten merkitsee poliisin persoona ja se miten tuttu poliisi on nuorille.

Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä vaikuttaako poliisin asustus nuorten suhtautumiseen kyseistä vastaanottoa pitävän poliisin luotettavuuteen ja lähestyttävyyteen, haastateltavat olivat yksimielisiä, että virkapuku tuo luotettavuutta ja siten olisi parempi kuin siviilivaatetus. Siviilivaatetuksen voisi kokea olevan helpommin lähestyttävämpi, mutta haastateltavat eivät kokeneet virkapuvun nostavan merkittävässä määrin poliisin lähestyttävyyttä.

Haastateltavat pitivät toiminnan toimivuuden edellytyksenä, että vastaanotto olisi koululla säännöllisesti. Opiskelijoilla täytyisi olla tiedossa, milloin poliisi on tavattavissa, jotta vastaanotolle voisi hakeutua muiden tietämättä ja ettei vastaanotolle tuleminen olisi liian suuri asia koulussa. Esimerkkinä kerrottiin haastateltavan toimesta viikoittainen vastaanotto, jollaista pitävät kouluilla muun muassa koulukuraattorit ja terveydenhoitajat. Säännöllisyys edistäisi haastateltavien mielestä myös poliisin tunnettavuutta. Tunnettavuus helpottaisi avautumista aremmistakin aiheista poliisille, sekä madaltaisi mennä juttelemaan ylipäänsä aiheesta kuin aiheesta. Säännöllisellä toiminnalla olisi mahdollisuus myös käsitellä laajempia kokonaisuuksia yhden oppilaan kanssa, jos oppilaan ongelma vaatisi siihen pureutumista useammin, kuin vaan yhden tapaamisen ajan.

Osa haastateltavista kokivat, että poliisin olisi aluksi hyvä pitää jokin valistustilaisuus yhteisesti opiskelijoille tai vain jollekin vuosikurssille, jonka jälkeen poliisi olisi tavattavissa rauhallisessa tilassa sitä toivoville. Osa haastatelluista oli sitä mieltä, että poliisin olisi hyvällä selkeästi vain vastaanottoa varten koululle, jolloin nuorille olisi selvä, että poliisi on tiettyä tarkoitusta varten, eikä käytävillä tapahtuvaa vitsailua ilmenisi välttämättä niin paljoa.

Tutkijan ideoiman poliisin kouluvastaanoton sijasta, erään haastattelun mielestä olisi hyvä, että olisi vähintään poliisi, joka olisi aina virastoaikaan koulujen tavoitettavissa puhelimitse. Tällöin opiskelijat tai koulun henkilökunta voisivat saada tarvittaessa puhelimitse yhteyden poliisiin, jos poliisin konsultaatiota tarvitaan. Puhelin voisi olla esimerkiksi koulun rehtorilla, jonka kautta poliisi olisi tavoitettavissa ja konsultoitavissa.

6.6 Johtopäätökset

Tutkimusta varten tehtyjen haastattelujen perusteella voidaan todeta tutkimuksessa esitettyyn tutkimuskysymykseen löytyneen vastaus. Tutkimushaastatteluista voidaan vetää yhteen, kuinka poliisin läsnäolo kouluilla on erittäin toivottua nykypäivänä, mutta myös tulevaisuudessa. Poliisin läsnäolon koetaan tuovan monenlaista hyötyä kouluille ja ennen kaikkea vaikuttavan lapsiin ja nuoriin positiivisesti. Poliisin koetaan olevan kouluille tärkeä yhteistyötaho ja turvallisen kouluympäristön luoja.

Haastattelujen perusteella kukaan koulun edustajista ei pitänyt poliisin läsnäoloa koululla millään tasolla haitallisena tai ei toivottuna. Poliisin vierailuja kouluilla toivottiin nykyistään enemmän, vaikka haastateltujen keskuudessa oli tiedossa realiteetti siitä, kuinka poliisi ei kykene rajallisen aikansa ja rajallisten resurssiensa puitteissa tyydyttämään kaikkien tarpeita täydellisesti.

Tutkimuskysymystä *“Miten koulun henkilökunta kokee koulupoliisityön ja olisiko heillä siihen kehitysehdotuksia?”* ajatellen voidaan todeta, että vaikka nykytilassaan poliisin toimintaan kouluilla haastateltujen keskuudessa ollaan tyytyväisiä ja toiminnan koetaan olevan tarkoituksen mukaista ja nuoria tavoitettavaa, olisi koulupoliisityössä kuitenkin haastateltujen mielestä kehitettävää. Jo tälläkin hetkellä toimivassa yhteistyössä nähtiin myös paikkoja uusien innovaatioiden kehittämiseksi kouluissa. Tutkimuksessa haastatelluilta itseltään saatiin koulupoliisityöhön muutamia uusia ideoita koulupoliisityöhön, kuten poliisin järjestämä toimintapäivä koululla (erilaisia pisteitä nuorille, joissa saada tietoa tietyistä teemoista tai kokeilla jotain toiminnallista poliisin työhön liittyvää), tutkijan ehdottaman

koulupoliisimallin lisäksi. Tutkijan ideoimasta koulupoliisimallista kaikilla haastatelluilla oli kehitysehdotuksia ja haastatellut pitivät ideaa kokeilemisen arvoisena.

7 POHDINTAA

Jotta voidaan innovoida uusia toimintamuotoja johonkin, esimerkiksi koulupoliisityöhön, on tiedostettava tiettyjä piirteitä innovaatioista. Tiedot asiat ovat toivottuja ja tietyt ei toivottuja, kun halutaan innovoida uusia toimintatapoja.

Tarpeellisuus. Uuden innovaation täytyy olla tarpeellinen tai toivottu. Koulun henkilökunnan täytyy haluta aktiivisesti uusia innovaatioita kouluunsa, jotta he voivat sisällyttää niitä toimintaansa. Kaikki lähtee siis koulun henkilökunnan omasta aktiivisuudesta ja halusta muuttaa jotakin. Usein innovaatiot voivat olla toimintaan pantuja ilman kunnollista perehtymistä siihen, mitkä ovat koulun tarpeet (Fullan ja Stiegelbauer, 1991). Jos koulun henkilökunnan jäsenet eivät itsekään usko, että jokin innovaatio auttaa ratkaisemaan ongelman, jonka he ovat kokeneet, henkilökunta ei ole motivoitunut muuttamaan käytäntöjään uusiin. Tämä tulee etenkin kyseeseen, jos uudet toimintatavat ovat erityisen monimutkaisia tai aikaa vieviä. (Gottfredson 2001, 237.)

Monimutkaisuus. Yleensä käytännölliset ja suorat menetelmät on koettu tehokkaammiksi kuin epäsuorasti vaikuttavat. Tietyllä tavalla voikin yleistää, että tietynlainen yksinkertaisuus on tavoiteltavaa innovoidessa uutta. Tutkimuksessaan kouluissa 12 eri tapauksessa Huberman ja Miles (1984) huomasivat, että koulut monesti yrittivät sisällyttää toimintaansa uusia toimintatapoja, joiden onnistunut toimeenpano oli yli koulujen henkilökunnan kykyjen uuden toimintatavan monimutkaisuuden johdosta. (Gottfredson 2001, 237.)

Toiminnan selkeys ja henkilökunta. Monien innovaatioiden ongelma on, että niitä ei ole tehty tarpeeksi selkeiksi henkilökunnalle. Jo tämä voi aiheuttaa sen, että tavoite todennäköisesti epäonnistuu. (Fullan ja Stiegelbauer, 1991.) Myös liian laajat tavoitteet ja epätarkasti määritelty tarkoitus uuden innovaation toteuttamiselle, ovat suuri ongelma. Näin tapahtuu useimmiten, kun tietty toimintamuoto on omaksuttu yhtäkkiä vastauksena havaittuun kriisiin, eikä ole harkitusti käyttöön otettu. (Gottfredson 2001, 238.) Selkeys on kehitettävissä laadukkailla materiaaleilla, yksinkertaisemmilla projekteilla ja henkilökunnan oikeanlaisella koulutuksella. Henkilöstön koulutus uuteen on olennaista tavoitteen saavuttamiseksi. Erään tutkimuksen mukaan positiivisia tuloksia henkilöstökoulutuksessa saavutettiin vasta, kun henkilökunta oli osallistunut koulutukseen 22 tunnin ajan (Wyant 1974). Ainoastaan henkilökunnan koulutus ei kuitenkaan riitä. Henkilökunnan on aktiivisesti osallistuttava koko muutosprosessiin ja sen suunnitteluun. Myös henkilökunnan jäsenten persoonat voivat vaikuttaa

siihen, kuinka uusia innovaatioita onnistutaan ottamaan osaksi toimintaa. (Gottfredson 2001, 238.)

Andrew Briers teoksessaan (Briers 2004) korostaa, että kouluissa toimiville poliiseille on tarjottava entistä selkeämmin tietyt ohjeet ja tehtäväkuva menestyksekkään toiminnan takaamiseksi. Briers on luonut esimerkkimallin, jossa esitetään poliisin mahdolliset roolit kouluissa. Malli käsittää neljä mallia koulupoliisille, joista jokaiseen on käytännöllisiä rooleja, jotka muodostavat funktion työlle ja luovat työnkuvan poliisille. Briers jakaa poliisin roolit kouluissa neljään: (Briers 2004, 59.)

1. Laki/Viranomainen
2. Kouluttaja
3. Neuvoja/Ohjaaja
4. Roolimalli

Poliisin rooli lain ja viranomaistahon edustajana sisältää poliiseille tarjotun lakipohjaisen tietotaidon nuorten kanssa työskentelyyn kouluympäristössä ja tavan tuoda oppilaille ja opettajille ilmi heidän vastuutaan reagoida tapauksiin, jotka ovat rikollisia tai sisältävät antisosiaalista käyttäytymistä. Aiheet voivat sisältää muun muassa lakiopetusta ja opetusta hyväksyttävistä sosiaalisista kanssakäymisistä. (Briers 2004, 61.)

Rooli kouluttajana jakautuu kahteen erilliseen tarkoitukseen. Ensimmäiseksi koulutusta oppilaille luokkaympäristössä ja sen lisäksi opetus- ja valitustunteja esimerkiksi vieraillemalla vankiloissa tai muissa yhteistyötahojen pisteissä. Toiseksi koulutusta koulun henkilökunnalle ja yhteistyötahoille lastensuojelusta, vakavien tapahtumien hoitamisesta, henkilökunnan turvallisuudesta sekä vaikeiden opiskelijoiden kanssa toimimisesta ja kyseisenlaisen käyttäytymisen tulkinnasta ja sen aiheuttajien tunnistamisesta. (Briers 2004, 62.)

Neuvojan roolissa poliisin tulisi toimia koululla henkilönä, joka on opiskelijoiden sekä koulun henkilökunnan käytettävissä ohjaamassa kouluympäristössä tapahtuvissa ongelmatilanteissa. On olennaista myös ohjeistaa auttavien tahojen äärelle, jos koululainen tai kouluhenkilökunnan jäsen tarvitsee poliisin toimintakentän ulkopuolista apua. (Briers 2004, 62.)

Roolimallina toimiminen voi kuulostaa kliseiseltä, mutta sitä ei tule aliarvioida. Poliisilla on mahdollisuus ja tärkeä osa rakentaa suhteita poliisin ja nuorten välille auttamalla nuoria

olemaan parempia kansalaisia sekä osallistumalla laajemmin koulun ja muun yhteisön toimintaan. (Briers 2004, 62.)

Tutkimusta varten haastatteluja tehdessä tutkijalle on tullut kuva kouluissa tapahtuvasta poliisitoiminnasta sekä ylipäänsä nuorten nykytilasta. Kuva on muodostunut yhdestä osasta Suomea, eikä sinänsä ole yleistettävissä koko Suomeen. Jossain päin Suomea toiminta voi olla erilaista ja koulun henkilökunnan kokemukset voivat erota merkittävästi tutkijan haastatteleminen henkilöiden näkemyksistä. Seuraavat johtopäätökset ovatkin tutkimuksen tehneen tutkijan omia käsityksiä ja kokemuksia, jotka ovat muodostuneet tutkimusta tehdessä, eivätkä ne perustu välttämättä faktatietoon Suomalaisesta koulumaailmasta tai nuorten elämästä.

Tutkijan saaman käsityksen mukaan kouluissa tiedostetaan poliisin resurssien rajallisuus ja poliisin rajallinen mahdollisuus puuttua nuorten elämään aktiivisemmin, kuin poliisi nykyään tekee. Pientä toivon kipinää toiminnan kehittämiseksi ja aktivoimiseksi kuitenkin on havaittavissa koulujen henkilökunnan keskuudessa. Tutkijalle haastatteluissa jääneen käsityksen mukaan kouluissa toivottaisiin poliisin osallistumista enemmän koulujen toimintaan. Kouluissa poliisin koetaan pystyvän jo pelkällä läsnäolollaan vaikuttamaan merkittävästi nuorten elämään ja koulun ilmapiiriin.

Tutkijan käsityksen mukaan poliisiorganisaatiossa ei tiedosteta tarpeeksi hyvin, kuinka suuri vaikutus poliisin läsnäololla on kouluikäisen lapsen tai nuoren elämään. Poliisi on Suomessa pääsääntöisesti erittäin luotettu taho, jonka toiminnan tasoon luotetaan. Suomessa poliisiin luotetaan enemmän, kuin suurimmassa osassa maailmaa. Tämä luottamus ja kunnioitus näkyy myös kouluissa. Poliisiin luotetaan ja poliisin kanssa halutaan olla tekemisissä. Poliisi ylipäänsä kiinnostaa lapsia ja nuoria jo pelkästään ammattikuntana.

Haastattelujen perusteella tutkijalle on jäänyt kuva, jossa nuoret voivat hyvinvoivan pinnan alla huonommin, kuin aikuisten keskuudessa mielletään. Jos nuorten tunne-elämä ja mielenmuutokset olivat myllerryksessä 2000-luvun alussa, on se sitä mitä enenevässä määrin nykypäivänä sosiaalisen median ja netin vallatessa enemmän alaa nuorten elämästä. Netin ja sosiaalisen median rooli nykynuorelle on jo niin suuri, että on lähes mahdotonta löytää julkiselta paikalta nuorta, jolla ei olisi älypuhelin tai jokin muu älylaite kädessään. Älylaite näyttää kasvavan lasten käteen kiinni aina vain nuorempana. Vanhempien olisikin hyvä seurata mitä omat lapset älylaitteillaan tekevät ja mihin aikansa käyttävät.

Erään haastattelun yhteydessä, haastateltavan avatessa omia kokemuksiaan ja käymiään keskusteluja nuorten kanssa nuorten elämäntilanteista, haastateltava silmin nähden liikutui ja vaikutti aidosti järkyttyneeltä nuorten tilanteesta. Haastattelujen perusteella luodun kuvan mukaan nuorten pahoinvointi onkin tutkijan mielestä jo sillä tasolla, että jos siihen ei kyetä puuttumaan ja tilannetta kohentamaan, tulevaisuudessa yhteiskunnan yksi suurimmista ongelmakohdista tulee olemaan nuorten enenevä eristäytyminen ja pahoinvointi. Tämä muutos voi johtaa rikollisuuden kasvuun ja vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen laajemmassakin kuvassa monin tavoin.

Tutkijalle tutkimusta tehdessään välittyi kuva, että nuoret eivät itse käsitä omaa tilaansa ja ovat siten ikään kuin tottuneet ja tyytyneet osaansa voida huonosti ja kokea jatkuvaa häirintää muun muassa sosiaalisessa mediassa. Nuorten voidaan sanoa turtuneen omaan tilaansa. Selvästi kouluhenkilökunnan keskuudessa nuorten tilaan on kuitenkin jollain tasolla herätty ja ongelmia aletaan tiedostamaan. Kouluissa pyritään puuttumaan nuorten oirehtimiseen ja elämäntilanteiden parantamiseen sekä pyritään kehittämään keinoja auttaa nuoria. Voisiko poliisi osallistua tähän talkooseen enemmän omalla panoksellaan. Kun poliisin laissa määrätyn tehtävän, ennalta ehkäisevän työn, tarkoituksena kuitenkin on rikosten ennalta ehkäiseminen, eikö nuorten syrjäytymiseen ja oirehtimiseen puuttuminen olisi luonnollinen askel kohti tulevaisuuden rikosten ennalta ehkäisemistä ja paremman yhteiskunnan luomista.

Nuorten hyvinvoinnin edistäminen ei tietenkään ole yksistään koulujen ja virkavallan tehtävä. Nuorten kasvattaminen ja hyvinvoinnin turvaaminen on ennen kaikkea kodin tehtävä ja kotona luodaan lapselle lähtökohdat hyvään ja tasapainoiseen elämään. Poliisi ja koulut voivat varmasti kuitenkin omalla ammattitaidollaan ja resursseillaan tukea koteja luomalla yhteiskuntaan ympäristön, johon perheet voivat turvallisesti lapsensa laskea kasvamaan ja hakemaan rajojaan kodin ulkopuolella. Yksikään lapsi tai nuori ei kasva yksistään kotona, eristyksissä muista ihmisistä ja yhteiskunnasta, tasapainoiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Lasten ja nuorten on annettava itsenäistyä tietyissä rajoissa kodin ulkopuolella ilman aikuisia. Aikuisten tehtävänä on antaa tähän itsenäistymiseen nuorille mahdollisuus ja välineet.

Tässä poliisin rooli korostuu turvallisuusviranomaisena ja esimerkkinä aikuisesta. Poliisi takaa yhteiskuntaan järjestyksen ja turvallisuuden tunteen, minkä ohessa omalla toiminnallaan ja esimerkillään tasapuolisena ja rehellisenä tahona luo raameja nuorille kasvaa tasapainoisiksi aikuisiksi. Tutkimushaastatteluissa tuli usean haastateltavan toimesta ilmi, kuinka suuri osa nuorista ihailevat poliiseja ja pitävät poliiseja eräänlaisina idoleina tai esikuvina. Olisiko poliisi syytä käyttää tätä nuorten ihailua paremmin hyväksi ja pyrkiä vaikuttamaan nuoriin

entistä tehokkaammin jo ennaltaehkäisevästi. Voisiko siis nimenomaan koulupoliisityön kehittämässä olla tie parempaan huomiseen?

Tutkimusta tehdessä esille nousseita ehdotuksia tulevista opinnäytetyöaiheista:

- Poliisin iän ja sukupuolen vaikutus poliisin uskottavuuteen ja vaikuttavuuteen nuorten keskuudessa.
- Poliisin virkapuvun vaikuttavuus opiskelijoihin. Virkapuku vs. Siviilipuku.

7.1 Tutkijan arvio tutkimuksen onnistumisesta

Tutkijan omaan arvioon tutkimuksen onnistumisesta vaikuttaa tutkijan kokemattomuus tieteellisen tutkimuksen tekemisestä. Tutkijan panos luotettavan tutkimuksen tekemiseen näkyy tutkimuksen huolellisena suunnitteluna ja ideointina. Suunnitteluun kuuluu tutkimuskysymyksen määrittäminen, tutkimus menetelmän valitseminen, aineiston keruu ja hankitun tiedon analysointi.

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä yhdeksi haasteeksi nousee tutkimuskysymyksen määrittäminen ja rajaaminen johonkin tiettyyn muotoon. Tutkijalla on mielessään ongelma tai aihe, jota lähteä pohtimaan ja, johon lähteä hakemaan selvennystä. Kuitenkin vastauksen saaminen johonkin asiaan ilman spesifiä kysymystä voi olla haastavaa. Tässä tutkimuksessa on pyritty selvittämään mitä eräät yläkouluissa työskentelevät alojensa ammattilaiset ovat mieltä koulupoliisityöstä nykymuodossaan, sekä olisiko heillä työhön kehitysehdotuksia tai jopa uusia toimintamalleja. Tutkimuksen tutkimuskysymykseksi on rajautunut: *Miten koulun henkilökunta kokee koulupoliisityön ja olisiko heillä siihen kehitysehdotuksia?*

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisen tutkimuksena, jossa tutkimuksen aineisto on kerätty aiemmista tutkimuksista aiheesta sekä tutkijan suorittamien temahaastattelujen kautta. Tutkimuksen toteutus tavaksi valittu temahaastattelu-menetelmä on tutkijan oman arvion mukaan ollut toimiva ja sillä on onnistuttu saamaan tutkimuskysymykseen vastauksia. Tutkimusta varten hankittu tieto on analysoitu teemoittamalla haastattelut, jolloin tutkimustulokset on esitetty teema kerrallaan koottuina kaikista haastatteluista yhteen.

7.2 Luotettavuuden arviointi

Tieteellisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan luotettavuuskäsitteiden kautta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuusarviointi jää usein arvion varaiseksi, sillä siinä

luotettavuutta ei voida arvioida ja mitata samalla tavalla ja tarkkuudella, kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus jää tutkijan arvioinnin ja näytön varaan ja siksi objektiivinen luotettavuus on lähes mahdotonta saavuttaa laadullisessa tutkimuksessa. (Kananen 2017, 175.)

Tutkimuksen haastattelujen luotettavuutta arvioidessa täytyy ottaa huomioon haastattelutilanteen inhimillisuus. Haastattelussa on mukana aina vähintään kaksi ihmistä. Näistä ihmisistä toisella eli haastateltavalla on mahdollisuus tuottaa haastattelutilanteessa ainestoa ikään kuin tilanteen mukaisesti, jolloin tuotettu materiaali ei välttämättä vastaa todellisuutta. Haastateltava voi antaa tietoa, joka voi olla vääristeltyä tai esimerkiksi muunneltua oman tai jonkun muun edun mukaiseksi. Seuraavaksi täytyy miettiä, mitä haastateltavan kertomus viestittää tai mitä ilmaisujen sekä sanattoman viestinnän taakse piiloutuu. Tutkija ei voi ottaa tutkimuksen tuloksiksi tutkittavan sanomisia suoraan. Analysoidessaan tuloksia, on tutkijan tulkittava niitä. Tutkijalta vaaditaan taitoa ja tietynlaista herkkyyttä “lukea ja nähdä rivien välistä” tulkitessaan näitä tutkittavan sanomisia tai muuten ilmaisemia asioita. Sanallisen viestinnän lisäksi on siis otettava huomioon kehonkieli eli niin sanottu non-verbaalinen viestintä. Kehonkieli voi usein antaa erilaisen viestin, kuin sanat tai lauseet. (Kananen 2017, 89–90.)

Tässä tutkimuksessa haastatteluilla saadut mielipiteet ja näkökulmat ovat tiettyjen henkilöiden antamia tietyistä osasta Suomea. Tutkimuksen tuloksien luotettavuutta arvioidessa on tämä otettava huomioon. Haastateltavien antamat mielipiteet ovat syntyneet ja saaneet vaikutteita haastateltavien omista kokemuksista ja muiden ihmisten antamien mielipiteiden seurauksena.

Myös itse haastattelutilanteet ovat voineet vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksen haastatteluissa kaksi henkilöä on keskustellut tietyistä teemoista. Haastateltu on voinut ymmärtää annetut teemat eri lailla, kuin tutkija on ne tarkoittanut. Tutkija on myös voinut ymmärtää haastateltujen antamia vastauksia väärin tai on voinut antaa omien henkilökohtaisten mielipiteiden vaikuttaa haastateltujen vastauksiin ja niiden tulkitsemiseen.

Tutkimuksen tuloksiin on voinut vaikuttaa moni asia. Tutkimuksen tulokset eivät tästä syystä ole yleistettävissä yleiseksi kuvaksi koulupoliisitoiminnasta koko Suomesta. Tutkimustulokset ovat tulkinnan varaisia ja suuntaa antavia.

LÄHTEET

- Ahoniemi, A. 2014. Peruskoulun ja poliisin yhteistyö. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Luettavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96488/GRADU1418911259.pdfsequence=1&isAllowed=y>, Luettu: 28.12.2018.
- Briers, A. 2004. Safer school communities: working in partnership with school-based police officers. Middlesex University Press.
- Center of the Prevention of School Violence (CPSV), 1997. Research Bulletin Volume 1, No 2, Raleigh USA.
- Carter, D.L. 2002. The police and the community. Pearson College.
- Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2008. Qualitative Methods in Business Research. London: Sage Publications.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Finlex: Rikoslaki.
Luettavissa: [http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search\[type\]=pika&search\[pika\]=rikoslaki](http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search[type]=pika&search[pika]=rikoslaki), Luettu 18.9.2018.
- Fullan, M.G. & Stiegelbauer, S. 1991: The new meaning of educational change. New York: Teachers College Press.
- Gottfredson, D.C. 2001: Schools and Delinquency, Cambridge University Press.
- Heiskanen, M. 2012, Poliisin ja oppilaitosten välinen yhteistyö. Teoksessa Lindfors, E. (toim.) Kohti turvallisempaa oppilaitosta!
Luettavissa: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65529/kohti_turvallisempaa_oppilaitosta_2012.pdf?sequence=1, Luettu: 11.11.2018.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2017. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Hirsijärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huberman, A.M. & Miles, M.B. 1984. Innovation up close: How school improvement works. New York: Plenum Press.
- Ilola, N. & Kokkonen, M. 2018. Koulupoliisitoiminta Pohjois-Karjalassa: kysely Kontiolahden 9.-luokkalaisille koulupoliisitoiminnasta 2/2018, Opinnäytetyö, Poliisiammattikorkeakoulu.
Luettavissa: <http://www.theseus.fi/handle/10024/141802>, Luettu: 16.09.2018.
- Isoherranen, K. 2008. Yhteistyön uusi haaste –Moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Isoherranen, K. Rekola, L. & Nurminen, R. Enemmän yhdessä –Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Juvonen, P. 2001. Lähipoliisitoiminnan elementit ja niiden toteuttaminen Helsingin poliisilaitoksessa, Tutkielma, Turun yliopisto.

Kananen, J. 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Keikkala, V. 2018. Kouluväkivaltatapausten selvittämisen toimintamallit yläkouluissa 6/2018, Opinnäytetyö, Poliisiammattikorkeakoulu.
Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150191/ON_Keikkala.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Luettu: 16.09.2018.

Kiehelä, H. & Virta, S. 1999. Lähipoliisi lähestymistapana, Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat, Helsinki.

Kiseleff, H. 26.9.2014. Koulupoliiseja ei riitä kaikkiin kouluihin, Yle artikkeli.
Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7489350>, Luettu: 9.1.2019.

Lampikoski, M. 2008. Turvallisuus ja kriisitilanteisiin valmistautuminen kouluissa ja oppilaitoksissa – Poliisin mahdollisuudet. Sisäasiainministeriö.
Luettavissa: http://www.oph.fi/download/16687_Poliisi_Turvallisuus_ja_kriisitilanteisiin_varautuminen_kouluissa_ja_oppilaitoksissa_25.2_2.pdf. Luettu: 9.1.2019.

Leivo, M. & Pulliainen, M. 2017. Sonkajärven lyseotien yläasteen oppilaiden päihdekäyttö oppilaiden ja opettajien näkökulmasta 4/2017, Opinnäytetyö, Poliisiammattikorkeakoulu.
Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/126094/ON_Pulliainen_Leivo.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 16.9.2018.

Mäenpää, T. 1991. Nuorisopoliisitoiminta ja poliisin nuorisotyö Turussa vuosina 1966–1991. Turun poliisilaitoksen julkaisu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Turvallisuuden edistäminen oppilaitoksissa. Seurantarvityhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:8.
Luettavissa: <http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/tr08.pdf?lang=fi>. Luettu: 9.1.2019.

Poliisiammattikorkeakoulu, 2018, raportti 130. Poliisibarometri 2018. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisu.
Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150940/Polamk_raportteja_130_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Luettu: 16.9.2018.

Poliisiammattikorkeakoulu, 2018, raportti 132. Poliisin toimintaympäristö, Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2018. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisu.
Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155638/PO-LAMK%20Rap%20132_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Luettu: 16.9.2018.

Poliisihallitus, 2010. Lähipoliisitoiminnan strategia, lähipoliisitoiminnan ja turvallisuusyhteistyön kehittämisen strategiset linjaukset ja tavoitteet 2010, Hallinnon sisäinen asiakirja.
Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/14774_Lahipoliisitoiminnan_strategia_verkkoversio.pdf?b2737169c65bd488, Luettu: 16.9.2018.

Poliisihallitus, 2013. Poliisin vuosikertomus 2012.

Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/15036_Vuosikertomus2012.pdf?1702de6122f2d588, Luettu: 16.9.2018.

Puustinen, J. 2017. Poliisin imago. Eroavatko poliisin ja median näkemykset poliisin imagosta? *Acta Universitatis Tamperensis* 2277, Tampere: Tampere University Press.

Sisäasiainministeriö, 2012. Turvallisuus perusopetuksessa. Loppuraportti. Sisäasiainministeriön julkaisu 6/2012.

Luettavissa: <http://www.intermin.fi/julkaisu/062012?docID=32942>, Luettu: 11.11.2018.

Sisäministeriö, 2013: Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä: Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen 24 toimeenpano alle 18-vuotiaiden rikoksen tekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseen. Sisäasiainministeriön julkaisu 12/2013.

Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79022/Ankkuri-malli%20moniviranomaisyhteistyössä.pdf>, Luettu: 16.9.2018.

Sisäministeriön, 2018: Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023. Sisäasiainministeriön julkaisu 35/2018.

Luettavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf/ae0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf.pdf>, Luettu: 16.9.2018.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Wyant, S.H. 1974: Effects of organization development training on intra-staff communication in elementary schools, University of Oregon.